

Nieuw huwelijksvermogensrecht, toepassingsproblematiek

**Verslag van de Studiedag « Nieuw huwelijksvermogenrecht » :
Wet van 14 Juli 1976 betreffende de wederzijdse rechten en ver-
plichtingen van de echtgenoten en de huwelijksvermogensstelsels.**

A. Gits en B. Leterme

VOORWOORD

1 Op 11 december 1976 heeft de Afdeling Burgerlijk recht, onder leiding van Professor R. Dillemans een studiedag georganiseerd in verband met de wet van 14 juli 1976 betreffende het nieuw huwelijksvermogensrecht.

Het programma van de studiedag was als volgt. In de voormiddag behandelden enkele sprekers de grote lijnen van de nieuwe wet, en namelijk :

— Professor R. Dillemans, een algemene situering.

— Professor H. Vandenberghe, over de wederzijdse rechten en verplichtingen van de echtgenoten.

— Mr. F. Bouckaert, docent, en Mr. E. Van Hove, docent, over het nieuw wettelijk stelsel.

— Mr. L. Weyts, assistent, over de overgangsbepalingen en de verandering van huwelijksstelsel.

In de namiddag heeft een panel de vragen in verband met de toepassing van deze nieuwe wet voor de praktijk beantwoord. Deze vragen konden vooraf of nog tijdens de studiedag schriftelijk gesteld worden. Het panel was samengesteld uit de Professoren R. Dillemans, afdelingsverantwoordelijke, F. Bouckaert, A. De Boungne, J.M. Pauwels, H. Vandenberghe, A. Van Hoestenberghen en E. Van Hove ; en uit de assistenten C. De Busschere, I. Van Straelen en L. Weyts.

2 Het is de bedoeling met dit verslag een zo volledig mogelijk overzicht te geven van de bijna 200 vragen en . . . de antwoorden. De antwoorden op de vragen, die niet op de studiedag behandeld konden worden, zijn ons achteraf door de panelleden toegestuurd. Vragen betreffende problemen, die ook het oude recht raakten, lieten we buiten beschouwing. Sommige vragen die elkaar overlaptten hebben wij samengevoegd. Verder rangschikten we de vragen en antwoorden artikelsgewijze en per thema. We hebben ze zo goed mogelijk naar vorm en inhoud gerespecteerd. Aan de hand van een trefwoord werd de kern aangeduid die in elke vraag naar voor komt. Een lijst van deze trefwoorden vindt u als inleiding op het verslag. Tenzij anders aangeduid, dragen de onderstaande antwoorden de goedkeuring van het hele panel weg.

Mevrouw I. Van Straelen, assistente, heeft de vragen die per

brief of op de studiedag werden gesteld, voorlopig geordend, en overgemaakt aan de panelleden. De Heer C. De Busschere, assistent, heeft medegewerkt aan de structuur van het verslag en heeft het nagezien. Professor R. Dillemans had de leiding over het geheel. We wensen hun onze erkentelijkheid uit te drukken voor de waardevolle en gewaardeerde raad. Ook danken wij alle panelleden voor hun vlotte medewerking.

A. Gits en B. Leterme.

INHOUDSTAFEL

- A. PRIMAIR STELSEL (art. 212 B.W. - art. 224 B.W.)
Wederzijdse rechten en verplichtingen van de echtgenoten
1. Art. 214 B.W. en 215 B.W. : interpretatie
 2. Art. 215 B.W. : draagwijdte van de bescherming van de gezinswoning
 3. Art. 215 B.W. : « beschikken over de rechten die hij bezit op het onroerend goed ... »
 4. Art. 215 B.W. : het vestigen van erfdienstbaarheden op de gezinswoning
 5. Art. 215 B.W. : bescherming gezinswoning bij feitelijke scheiding en bij scheiding op grond van art. 223 B.W. of art. 1280 Ger. W.
 6. Art. 215 B.W. : instemming bij uitvoeren hypothecaire volmacht gezinswoning. Instemming bij verkoop op uitvoerend beslag van gezinswoning
 7. Art. 215 B.W. : instemming van de minderjarige echtgenoot
 8. Art. 215 B.W. : sterkmaking en de bescherming van de gezinswoning
 9. Art. 215 B.W. : medeëigendom en de bescherming van de gezinswoning
 10. Art. 215 § 2 B.W. : opzegging huur
 11. Art. 215 § 2 B.W. : notificatie bij huwelijk
 12. Art. 215 § 2 B.W. : betekening bij feitelijke scheiding
 13. Art. 215 B.W. en 223 B.W. : huisraadartikelen
 14. Art. 216 B.W. : vrije beroepskeuze - verhaalsrecht
 15. Art. 218 B.W. : interpretatie van het vermoeden van exclusief beheer
 16. Art. 219 B.W. : toepassing van de lastgeving op art. 1418 B.W.
 17. Art. 219 B.W. : informatieplicht bij intrekken lastgeving
 18. Art. 222 B.W., 215 B.W. ↔ 224 B.W. : betekenis van gezin
 19. Art. 223 B.W. en art. 221 B.W. : een of twee verzoekschriften
 20. Art. 223 B.W. : sociaal onderzoek bij dringende en voorlopige maatregelen
 21. Art. 223 B.W. : maximumtermijn bij dringende en voorlopige maatregelen

22. Art. 223 B.W. : sanctie bij inbreuk bevel vrederechter
23. Art. 223 B.W. : het verband feitelijke samenleving-verstoorde verstandhouding
24. Art. 224 B.W. : interpretatie
25. Art. 224 § 1 eerste lid B.W. : nietigverklaring op verzoek curator ?
26. Art. 224 B.W. : nietigverklaring borg

B. HUWELIJKSVERMOGENSSTELSEL : ALGEMENE BEBALINGEN (art. 1387 B.W. - art. 1397 B.W.)

1. Art. 1394 B.W. : « kleine en grote procedure »
2. Art. 1389 B.W. : buitenlandse wetgeving betreffende huwelijksvermogensrecht
3. Beding van automatische aanpassing aan de nieuwe wet bij zijn inwerkingtreding
4. Art. 1394 B.W. : marriage consideration
5. Art. 1394 B.W. : reserve-wijziging huwelijksstelsel
6. Art. 1394 B.W. : procedure bij de wijziging van de samenstelling van vermogen
7. Art. 1394 B.W. en art. 1319, eerste lid Ger. W. : wijziging huwelijksvermogensstelsel en publiciteitsvereisten
8. Art. 1394 B.W. : intrekking van een louter contractuele erfstelling bij wijziging van huwelijkscontract
9. Art. 1394 B.W. : wijziging in het huwelijksvermogensstelsel en de vordering wegens benadeling voor meer dan een vierde
10. Art. 1395 B.W. : conflict belangen van het gezin en van de kinderen
11. Art. 1395 B.W. : instemming bij wijziging huwelijkscontract
12. Art. 1395 § 1 B.W. : mogelijkheid van beroep bij weigering homologatie
13. Art. 1395 § 4 B.W. : vereiste van een notariële akte
14. Art. 1396 B.W. : aansprakelijkheid van de notaris
15. Art. 1396 B.W. : tegenstelbaarheid van wijzigingen in het huwelijksvermogensstelsel aan derden

C. HET WETTELIJK HUWELIJKSVERMOGENSSTELSEL (art. 1398 B.W. - Cost. 1450 B.W. en art. 1470 B.W. - art. 1474 B.W.)

1. Art. 1399 B.W. : geschenken goederen
2. Art. 1400 zesde lid B.W. : werktuigen en handelszaak
3. Art. 1405 tweede lid B.W. : speculatieve verrichtingen
4. Art. 1406 B.W. : de bewijsregeling inzake eigen schulden

5. Art. 1407 B.W. : verzekeringen-regresvordering
6. Art. 1407 B.W. : eigen schulden en belastingen
7. Art. 1407 B.W. : schulden van een handelszaak
8. Art. 1408 zesde lid B.W. : gemeenschappelijke schulden en natuurlijke kinderen
9. Art. 1408 B.W. : gemeenschappelijke schulden - dagvaarding van één of van beide echtgenoten
10. Art. 1408 B.W. : schulden aangegaan door beide echtgenoten gezamenlijk
11. Art. 1408 B.W. : handels-en fiscale schulden
12. Art. 1408 B.W. : onderhoudsschulden tegenover ascendenten
13. Art. 1412 B.W. : vereffening bij schulden uit een strafrechtelijke veroordeling
14. Art. 1416 B.W. : beslaglegging op een gemeenschappelijk goed
15. Art. 1416 B.W. : procedure
16. Art. 1417 tweede alinea B.W. : interpretatie
17. Art. 1417 B.W. en 1418 B.W. : afsluiten van verzekeringscontracten
18. Art. 1418 B.W. : vernietiging in geval van benadeling
19. Art. 1418 B.W. en art. 1422 B.W. : openbare verkoop en gemeenschappelijk beheer
20. Art. 1420 B.W. : gecollocceerde echtgenoten
21. Ontbinding van het wettelijk stelsel
22. Art. 1427 vierde lid B.W. : ontbinding van het wettelijk stelsel
23. Art. 1428 B.W. : de verplichting van het opmaken van een inventaris
24. Art. 1432 B.W. : de vergoeding voor de medewerkende echtgenoot
25. Art. 1435 B.W. : vergoedingsrekeningen
26. Art. 1445 B.W. : vereffening en verdeling en de rouw van de weduwe
27. Art. 1446 B.W. en art. 1447 B.W. : echtscheidingsprocedure en toewijzing van bepaalde onroerende goederen
28. Art. 1446 B.W. en art. 1447 B.W. : toewijzing in vruchtgebruik of eigendom
29. Art. 1447 B.W. : vooruitmaking van de handelszaak aan de langstlevende
30. Art. 1458 tweede lid B.W. en art. 1464 tweede lid B.W. : interpretatie
31. Art. 1458 tweede lid B.W. en art. 1464 tweede lid B.W. : automatische toepassing bij algehele gemeenschap
32. Karakter van het recht op apotheek
33. Aansprakelijkheid van de ouders bij een delict of een quasidelict

D. CONVENTIONELE STELSLS EN BEDINGEN (art. 1451 B.W. - art. 1475 B.W.)

1. Art. 1453 B.W.: schuldenregeling bij afzonderlijk verblijf in het stelsel van algehele gemeenschap
2. Art. 1468 B.W.: toepassingsgebied van de bewijsregelen bij scheiding van goederen
3. Art. 1469 B.W.: verdeling van onverdeeldheid bij scheiding van goederen
4. Art. 1469 tweede lid B.W.: opportuniteit van de openbare verkoop
5. Art. 1469 B.W.: inbetalinggeving
6. Art. 1469 B.W.: scheiding van goederen: vorm en tegenstelbaarheid van de verdeling
7. Art. 1470 B.W.: vrijwillige scheiding van goederen
8. Nut van het stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten
9. Scheiding van goederen met een beding van jaarlijkse afrekening en gelijke verdeling
10. Conventionele regeling van de bijdrage in de lasten van het huwelijk

E. DE OVERGANGSBEPALINGEN (Hoofdartikel 3, wet van 14 juli 1976)

1. Retroactiviteit: verschillende stellingen
2. Retroactiviteit: toepassing-geërfde goederen
3. Huwelijkscontract opgemaakt voor 28-9-1976; huwelijk na 28-9-1976
4. Handelingsbekwaamheid en bevoegdheid van de echtgenoten
5. Afwezigheid van huwelijkscontract - akte van handhaving
6. Afwezigheid van huwelijkscontract - vereffening en verdeling
7. Afwezigheid van huwelijkscontract - bestuursregeling
8. Afwezigheid van huwelijkscontract - inning van de koopprijs
9. Stelsel van gemeenschap - afwezigheid van akte van handhaving - recht van verzaking aan gemeenschap
10. Conventionele wettelijke gemeenschap - afwezigheid van akte van handhaving - toepasselijkheid van het nieuwe stelsel
11. Gemeenschap van aanwinsten - recht van vooruitmaking
12. Conventioneel stelsel van scheiding van goederen
13. Scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten - overgang naar ander stelsel
14. Wettelijke hypotheek van de gehuwde vrouw
15. Conventionele beschermingsbepalingen ten voordele van de gehuwde vrouw

16. Voorbehouden goederen
17. Overgangsrecht - scheiding van tafel en bed
18. Overgangsrecht - echtscheiding - oud art. 1463 B.W.
19. Faillissement - gerechtelijke scheiding van goederen - verandering van huwelijksvermogensrecht
20. Borgstellingen - welke vermogens zijn gebonden
21. Overgangsrecht - notariële praktijk

F. OPHEFFINGS- EN WIJZIGINGSBEPALINGEN (Hoofdartikel 4, wet van 14 juli 1976)

1. Art. 76, 10° B.W. : vermeldingen in de huwelijksakte
2. Art. 940 B.W. en 942 B.W.
3. Art. 553 e.v. wetboek van koophandel
4. De ongelijkheid van man en vrouw in het fiscaal en sociale zekerheidsrecht
5. Art. 119 vennootschappenwet - niet gewijzigd - vennootschap tussen echtgenoten
6. Art. 43 van de verzekeringswetgeving - wijziging

A. PRIMAIR STELSEL (art. 212 B.W. - 224 B.W.)

1. Art. 214 B.W. en 215 B.W. : interpretatie

Welk verschil is er tussen het begrip « echtelijke verblijfplaats » (art. 214 B.W.) en « onroerend goed dat het gezin tot voornaamste woning dient » (art. 215 B.W.) ?

De termen gebruikt in art. 214 B.W. en 215 B.W. zijn dezelfde in de mate dat het in art. 214 B.W. gaat om een onroerend goed. Dit blijkt trouwens uit een *stuk van de senaatscommissie*.

2. Art. 215 B.W. : draagwijdte van de bescherming van de gezinswoning

Vanaf wanneer is een woning de voornaamste gezinswoning? Moet ze effectief bewoond zijn of is het voldoende dat zij aangekocht of in opbouw of in orde gesteld is?

Er is slechts een gezinswoning vanaf het ogenblik dat het goed effectief betrokken is. De intentie om een goed als gezinswoning aan te nemen, doet de bescherming van art. 215 B.W. niet in werking treden. Indien dit het geval zou zijn, komt men tot de twijfelachtige gevolgtrekking dat er twee gezinswoningen beschermd zouden zijn : de eerste, wellicht een huurwoning, tot op het ogenblik dat men zich elders vestigt ; de tweede, een huis in opbouw, dat ten onrechte al voorafgaande bescherming zou genieten.

Tussen voornoemde situaties is er een delicaat maar duidelijk onderscheid. De echtgenoten beslissen samen volgens art. 214 B.W. over de plaats waar de gezinswoning zal komen, maar de bescherming voorzien in art. 215 B.W. laat zich slechts gelden vanaf het ogenblik dat die gezinswoning effectief in gemeenschappelijk akkoord bewoond is.

3. Art. 215 B.W. : « ... beschikken over de rechten die hij bezit op het onroerend goed... »

Kan de man een eigen huis, dat als gezinswoning dient, verhuren aan derden?

In art. 215 B.W. gaat het om « rechten die hij bezit op een onroerend goed ». Dit betekent : zakelijke rechten. Onder art. 215 B.W. vallen dus de vestiging van vruchtgebruik, erfpacht, opstal, erfdiensbaarheden ...

Hoe dient men dan te antwoorden op de vraag : mag hij verhuren ? Wanneer de man of de vrouw het eigen goed wil verhuren, valt men terug onder de hypothese van art. 214 B.W. : de vaststelling van de echtelijke verblijfplaats.

Aangezien het hier dus de echtelijke verblijfplaats betreft, en men aan iemand anders zou willen verhuren, beduidt dit dat men de echtelijke verblijfplaats wil verplaatsen. Dit laatste kan niet gebeuren zonder wederzijds akkoord.

Mijnheer X is eigenaar van een huis in een buitenwijk van Brussel, waar hij op het gelijkvloers een kruidenierszaak uitbaat. Het gezin zelf woont op de eerste verdieping. Mijnheer X zou zijn handelszaak willen verkopen om in het centrum van de stad een winkel en woning te huren of te kopen.

Kan hij zonder instemming van zijn vrouw, winkel en woongedeelte van zijn huis, thans verhuren aan de nieuwe kruidenier ? Kan hij zijn huis verkopen aan de nieuwe kruidenier zonder instemming van zijn vrouw ?

Mijnheer X zou zijn eigen handelspand met woongedeelte kunnen verhuren voor zover de woonst als bijkomstigheid van de handelszaak afhangt.

In art 1 van de handelshuurwet is immers sprake van «...in hoofdzaak gebruikt worden voor het uitoefenen van een kleinhandel», en in art. 215 laatste lid B.W. wordt de handelshuur en de landpacht uit de toepassing van art. 215 B.W. gehouden. Wil Mijnheer X echter verkopen, dan heeft hij de machtiging nodig van de rechtbank volgens art. 215 § 1 derde lid B.W.

De opstellers van dit verslag zijn een andere mening toegedaan. Alleen de bepalingen van de tweede paragraaf van art. 215 B.W., waar een der echtgenoten huurder is, zijn niet van toepassing op de handelshuurovereenkomsten of de landpachtcontracten.

Mijnheer X is echter eigenaar. Hij kan zijn kruidenierszaak verhuren of verkopen zonder de instemming van zijn vrouw. Wil hij de handelszaak en woongelegenheden als een eenheid verhuren of verkopen dan heeft hij de instemming van zijn vrouw nodig voor het woongedeelte. Als zijn vrouw zonder gewichtige redenen weigert in te stemmen met de verkoop dan kan mijnheer X zich laten machtigen door de rechtbank (art. 215 § 1 derde lid B.W.). Weigert zijn vrouw in te stemmen met de verhuring dan zal de vrederechter uitspraak doen in het belang van het gezin (art. 214 B.W.).

4. Art. 215 B.W. : het vestigen van erfdiensbaarheden op gezinswoning

Een persoonlijk goed van de echtgenoot is gezinswoning. Kan deze echtgenoot — zonder instemming van de andere — een erfdiensbaarheid van doorgang vestigen die betrekking heeft op de tuin van de gezinswoning.

Nee, principieel niet, want art. 215 B.W. spreekt over alle rechten die hij bezit op het onroerend goed. Men mag derhalve geen onderscheid maken tussen grote, minder grote en ingrijpende en minder ingrijpende zakelijke rechten.

5. Art. 215 B.W. : bescherming gezinswoning bij feitelijke scheiding en bij scheiding op grond van art. 223 B.W. of art. 1280 Ger. W.

a Mijnheer X, eigenaar van de gezinswoning, gaat er vandoor. De vrouw blijft alleen achter in dit huis. Mag de man over het huis beschikken?

Wat als de vrouw achterblijft met kinderen?

Quid als de vrouw eigenares is van het huis?

b A is eigenaar van de gezinswoning. De rechter legt echtgenoot B bij toepassing van art. 223 B.W. een afzonderlijke woonplaats op. Blijft deze bescherming t.v.v. B bestaan?

c Quid met de bescherming van de gezinswoning als een afzonderlijke woonplaats wordt opgelegd krachtens de voorlopige maatregelen in de procedure van echtscheiding?

a Wanneer men dit gamma van mogelijkheden globaliseert komt men tot de conclusie dat de kwalificatie als gezinswoning aan de feitenrechter is onderworpen. Het eenzijdig optreden van een van beide echtgenoten — door elders zijn intrek te nemen — doet geenszins de bescherming van de gezinswoning vervallen. Dit staat uitdrukkelijk in het verslag Baert, blz. 7.

b en c Principieel blijft de bescherming van de gezinswoning bestaan.

Bij het aanvragen van voorlopige maatregelen kan men echter — in de mate dat daardoor geen afbreuk wordt gedaan aan de bevoegdheidsregels — de vraag introduceren om zich over het probleem van de gezinswoning uit te spreken.

6. Art. 215 B.W. : instemming bij uitvoeren hypothecaire volmacht op gezinswoning — instemming bij verkoop op uitvoerend beslag van gezinswoning

De man geeft een hypothecaire volmacht op zijn eigen goed of op een gemeenschapsgoed. Dit gebeurt hetzij voor de nieuwe wet, hetzij tijdens de overgangsperiode. De financiële instelling wil de hypothecaire volmacht na 28 september 1977 omzetten in een echte hypotheek. Op dit ogenblik doet het onroerend goed dienst als gezinswoning. Is de toestemming van de vrouw vereist bij omzetting?

In voormelde hypothese komt het ons voor dat de hypothecaire volmacht volkomen rechtsgeldig werd verleend. Bij veronderstelling is een notariële akte verleden en ingeschreven. Derhalve is deze volmacht dus niet onderhevig aan de mogelijkheid van vernietiging. De verwezenlijking zal hier echter niet kunnen gebeuren zonder de toestemming van de vrouw.

Is de toestemming van de andere echtgenoot nodig bij verkoop na uitvoerend beslag?

De meningen van het panel betreffende deze vraag lopen uiteen. Een lid meent dat uit de voorbereidende werken blijkt dat het de bedoeling is van art. 215 B.W. eerder de andere echtgenoot dan de derde te beschermen.

De toestemming van de andere echtgenoot bij verkoop op onroerend beslag van de gezinswoning is dan ook noodzakelijk.

De redenering is de volgende : uit art. 7 en 8 hypotheekwet die van openbare orde zijn blijkt dat geheel het vermogen van een persoon instaat voor zijn schulden, behalve een door de wet voorziene uitzondering. Dergelijke uitzondering treffen we aan in art. 215 B.W. Een uitzondering op de uitzondering van art. 215 B.W. wordt voorzien in art. 36 van de opheffings- en wijzigingsbepalingen dat verwijst naar artikel 553 W.v.K.

Artikel 553 W.v.K. bepaalt dat de curator de uitzondering die de gezinswoning in algemene regel vormt op art. 7 en 8 hypotheekwet, niet moet naleven, en deze derhalve kan verkopen zonder toestemming van de andere echtgenoot of rechterlijke machtiging. De uitzonderingen dienen telkens restrictief te worden geïnterpreteerd.

De schuldeisers kunnen dan ook nooit optreden om de realisering van de gezinswoning te bekomen omdat deze eenvoudigweg niet tot hun onderpand behoort.

Een ander lid van het panel is daarentegen van oordeel dat een uitvoerend beslag geldt als een bevel tot verkopen. Dit laatste

houdt meer in dan een machtiging om te beschikken over de gezinswoning (art. 215 § 1 derde lid B.W.). De toestemming van de andere echtgenoot is in deze situatie dus overbodig.

Een derde onderscheidt twee mogelijkheden. Ofwel is het de bedoeling van deze echtgenoot onrechtstreeks de gezinswoning te vervreemden. In dit geval is er collusie tussen de eigenaar van de gezinswoning en de schuldeiser, en kan de andere echtgenoot zich beroepen op « *fraus omnia corrumpit* ». Ofwel maakt de eigenaar van de gezinswoning te goeder trouw een schuld die hij niet kan aflossen.

Tachtig procent van de Belgen hebben in dit geval slechts hun gezinswoning als enig pand. Indien de eerstgenoemde stelling wordt onderschreven, dan betekent dit een enorme vermindering van de kredietmogelijkheden. Het blijft een kwestie van afwegen van belangen tussen de schuldeisers en de andere echtgenoot. Het is echter nogal kras dat iemand die een gezinswoning heeft alles zou mogen doen zonder dat daarop beslag zou kunnen worden gelegd.

7. Art. 215 B.W. : instemming van de minderjarige echtgenoot

Een meerderjarig man is gehuwd met een minderjarige vrouw. Hij wenst een hypotheeklening op de gezinswoning aan te gaan. Kan de vrouw zelf instemmen of is er een interventie van de familierraad en de rechtbank?

Hier moet een onderscheid gemaakt worden tussen het persoonlijk statuut en het huwelijksvermogenrecht. Deze worden enigszins ten onrechte primair en secundair stellet genoemd. Art. 215 B.W. slaat enkel op die persoonlijke toestand en heeft geen relatie met het huwelijksvermogensrecht.

De minderjarige, eenmaal gehuwd, put daaruit de nodige bevoegdheden om met de gevolgen van zijn huwelijk in te stemmen. Dit betekent dat de minderjarige echtgenote zelf mee beslist over het aanvaarden van een gezinswoning en zelf haar instemming kan geven wanneer erover beschikt wordt.

Niet iedereen in het panel en in de zaal was het hiermee eens.

8. Art. 215 B.W. : sterkmaking en de bescherming van gezinswoning

Een der echtgenoten verkoopt onderhands de gezinswoning en maakt zich sterk dat de andere echtgenoot zal instemmen. Deze laatste weigert de authentieke akte te tekenen. Wordt de verkoop

vernietigd, en indien de schadevergoeding wordt toegekend aan de koper, heeft de gemeenschap dan verhaal op het eigen patrimonium van de verkopende echtgenoot?

Het spreekt voor zich dat die verkoop kan nietigverklaard worden. Lijdt de koper echter schade, dan vormt de schadevergoeding een eigen schuld van de echtgenoot-verkoper (cfr. art. 1407 derde lid B.W.). Het gemeenschappelijk vermogen blijft niet altijd buiten schot.

De koper kan zich in casu verhalen op de inkomsten van de echtgenoot-verkoper (art. 1403 B.W.).

Meer algemeen kan het gemeenschappelijk vermogen aangesproken worden ten belope van de voordelen die het uit een transactie zou opgenomen hebben (art. 1411 B.W.).

9. Art. 215 B.W. : medeëigendom en de bescherming van de gezinswoning

A en B zijn medeëigenaars van een huis. B woont met zijn gezin in dat huis. A wil uit de onverdeeldheid treden. Hiertoe zijn twee mogelijkheden :

a *Minnelijk. Quid indien A en B akkoord zijn maar de echtgenote van B die een hogere prijs wil, weigert in te stemmen?*

b *Gerechtelijk. Art. 815 B.W. verleent aan elke medeëigenaar het recht om te allen tijde uit onverdeeldheid te treden. In hoeverre wordt dit recht uitgehold door de bescherming van de gezinswoning waarover de echtgenote van B beschikt?*

a Om minnelijk te verdelen is de instemming van de andere echtgenoot krachtens art. 215 B.W. vereist. Om de bescherming van art. 215 B.W. toe te kennen aan de echtgenote van B moet de rechter zich laten leiden door de gezinsbelangen. De prijs vormt hoogstens een bijkomend element in de appreciatie van het geval.

b Het recht van art. 815 B.W. is op zichzelf absoluut. Dit belet niet dat art. 215 B.W. in casu dit absolute karakter afzwakt.

10. Art. 215 § 2 B.W. : opzegging huur

Zijn twee brieven voor de opzegging van de huur noodzakelijk, één aan elk der echtgenoten?

Het is te verkiezen twee brieven te sturen. De wet bepaalt duidelijk... « aan elk der echtgenoten afzonderlijk... ».

11. Art. 215 § 2 B.W. : notificatie bij huwelijk

Impliceert art. 215 § 2 B.W. een notificatie aan de verhuurder in geval van huwelijk van de huurder?

Neen. Er wordt verondersteld dat de verhuurder kennis heeft van art. 215 B.W.

Een voorzichtige huurder kan dit echter betekenen.

Een panellid vraagt zich af hoe een verhuurder op de hoogte kan zijn van dit huwelijk, wanneer hij door de huurder niet vooraf werd ingelicht. Er wordt een of andere vorm van inlichting of notificatie voorgesteld.

12. Art. 215 § 2 B.W. : betekening bij feitelijke scheiding

Art. 215 § 2 : opzeggingen, kennisgevingen en exploten betreffende de huur moeten bekend worden aan elk der echtgenoten afzonderlijk. Wat gebeurt er bij feitelijke scheiding wanneer een der echtgenoten op een onbekend adres verblijft?

In dit geval dient de verhuurder machtiging te vragen aan de daartoe bevoegde rechter. Zoniet zou de gezinswoning deze bescherming verliezen van zodra een der echtgenoten het gezinsdak verlaat.

13. Art. 215 B.W. en 223 B.W. : huisraadartikelen

Is de vrederechter bevoegd in geval van ernstige verstoring van de verhouding tussen de echtgenoten de verkoop van huisraad-artikelen toe te staan aan een echtgenoot?

Uit art. 215 § 1 derde lid B.W. volgt dat enkel de rechtbank van eerste aanleg bevoegd is om een der echtgenoten te machtigen tot de verkoop van huisraad. Indien deze vordering tot verkoop echter verknocht is met de dringende en voorlopige maatregelen, die in het kader van art. 223 B.W. worden genomen, dan is de bevoegdheid van de vrederechter niet uitgesloten.

14. Art. 216 B.W. : vrije beroepskeuze - verhaalsrecht

Mag de vrouw van een magistraat een café beginnen?

In theorie mag dit natuurlijk. De magistraat heeft echter een verhaalsrecht (art. 216 B.W.).

Kan men de rechter vragen elk beroep te verbieden?

Neen. De rechter kan geenszins bij algemene maatregel elk beroep preventief verbieden.

15. Art. 218 B.W. : interpretatie van het vermoeden van exclusief beheer

Wanneer een der echtgenoten een depositorekening opent heeft hij t.o.v. de financiële instelling het volledige beschikkingsrecht. Heeft de vrouw — tijdens het regime onder een gemeenschapsstelsel gehuwd — als titularis van zulke rekening de bevoegdheid om bv. effecten in pand te geven zonder echtelijke machtiging?

Volgens het oude stelsel kan de vrouw de naakte eigendom van de eigen goederen evenals de voorbehouden goederen in pand geven. Het verpanden van andere goederen vergt de toestemming van de man. Art. 218 — primair huwelijksgoederenrecht — is onmiddellijk van toepassing. Derhalve — wat de verhouding t.o.v. de bankier betreft — wordt de echtgenoot die een rekening opent geacht het exclusieve beheer te hebben. Het blijft nochtans een vermoeden. De andere echtgenoot bewaart overkort zijn bevoegdheid.

16. Art. 219 B.W. : toepassing van de lastgeving op art. 1418 B.W.

Het lijkt ons duidelijk dat de lastgeving vermeld in art. 219 B.W. alleen betrekking heeft op de bevoegdheden die voortvloeien uit het eigenlijk huwelijksgoederenrecht.

Kan de volmacht ook betrekking hebben op de handelingen vermeld in art. 1418 B.W.?

Ja. Er dient natuurlijk rekening te worden gehouden met art. 2 hypotheekwet.

Derhalve zal een algemene of bijzondere volmacht die betrekking heeft op vervreemding enz. . . van onroerende goederen in authentieke vorm moeten verleden worden.

17. Art. 219 B.W. : informatieplicht bij intrekken lastgeving

Hoe weet de notaris dat een der echtgenoten zijn algemeen mandaat aan de andere echtgenoot niet intussen heeft ingetrokken?

Een panellid meent dat de notaris dit kan door bij de echtgenoten te informeren om te zien of die algemene volmacht al dan niet is ingetrokken. Hij heeft informatieplicht. Deze onderzoeksplicht door de notaris wordt in recente rechtspraak i.v.m. art. 1382 B.W. onderlijnd.

Een ander lid wijst er op dat de informatieplicht niet zover strekt dat telkens wanneer een volmacht wordt gebruikt volgens art. 219 B.W. de notaris moet vragen aan de mandant of dat mandaat nog geldig is. Dit laatste ligt noch in het gebruik noch in de beroepsplicht.

18. Art. 222 B.W., 215 B.W. ↔ 224 B.W. : betekenis van gezin

In de commissie van de senaat werd verklaard dat het begrip « gezin » een brede betekenis heeft en ook doelt op gehuwde kinderen. Is de parlementaire verklaring wel in overeenstemming met de algemene economie van het primair stelsel, dat duidelijk het gezin beoogt zoals de algemene omgangstaal dat verstaat? (Van Dale: gezin betekent de gezamenlijke huisgenoten of de personen die bij iemand inwonen en hun ondergeschikt zijn.)

Het begrip gezin dat in art. 224 § 1 derde lid B.W. wordt gehanteerd dekt niet dezelfde inhoud als het gezinsbegrip dat we in andere bepalingen van het primair stelsel terugvinden (art. 215 B.W., art. 222 B.W., enz. . .). Uit de voorbereidende werken blijkt dat het gezin in art. 224 B.W. ruimer moet worden opgevat dan bv. in art. 215 B.W. waar het alleen gaat over de echtgenote en kinderen die onder hetzelfde dak wonen. In art. 224 B.W. maken de kinderen die gehuwd zijn of de ouderlijke woning hebben verlaten ook deel uit van het gezin. De kans tot vernietigen van schenkingen en persoonlijke zekerheden (art. 224 § 1 vierde lid B.W.) terwille van gezinsbelangen neemt dan ook toe.

Omvat het begrip « gezin » in art. 222 B.W. ook de gehuwde kinderen? Vb. Studiekosten van de gehuwde kinderen.

Algemeen gesproken: neen. In dit preciese geval kan men nochtans bevestigend antwoorden indien de gehuwde kinderen hun studies — die ze als minderjarige met toestemming van hun ouders hebben aangevat — aan het voleindigen zijn.

Het spreekt vanzelf dat de ouders de financiële gevolgen moeten dragen van studies die ze zelf hebben gewenst. Het gezin is dus een feitelijk begrip waartoe in dit geval de gehuwde kinderen behoren wat hun studiekosten betreft.

19. Art. 223 B.W. en 227 B.W. : een of twee verzoekschriften

Kan de vordering bij toepassing van art. 221 B.W. en 223 B.W. bij een en hetzelfde verzoekschrift ingesteld worden?

Een panellid antwoordt bevestigend. Hij drukt de wens uit dat de vrederechters niet zullen blijven stilstaan, wanneer hier gevraagd wordt voorlopige dringende maatregelen te nemen, bij het verschil in procedure tussen artikel 221 B.W. en 223 B.W., en dat zij derhalve, binnen het kader van artikel 223 B.W., ook een inkomstenlegatie zullen toestaan.

20. Art. 223 B.W. : sociaal onderzoek bij dringende en voorlopige maatregelen.

Voor de toepassing van het vroegere art. 221 B.W. beval de voorzitter dikwijls een sociaal onderzoek dat kon gebeuren langs het parket. Welke mogelijkheden hebben de vrederechters thans krachtens art. 223 B.W.?

Dat sociaal onderzoek kan nu gevraagd worden door de vrederechter. Er is echter geen duidelijke tekst die in deze mogelijkheid voorziet. Dit belet niet dat als de vrederechter het onderzoek vraagt, het parket dat wellicht zal doen uitvoeren. Niet iedereen ging hiermee akkoord.

21. Art. 223 B.W. : maximumtermijn bij dringende en voorlopige maatregelen

Dringende en voorlopige maatregelen : is er thans een maximumtermijn te weerhouden zoals in het vroegere art. 221 B.W.?

Zoals voorheen wordt die maximumtermijn krachtens art. 1253 octies Ger.W. in een beperkt geval suppletief opgelegd. De Nederlandse tekst van art. 1253 octies Ger.W. verwijst naar het « voorgaande artikel » terwijl de Franse tekst het principe van art. 1253 octies Ger.W. in een beperkt geval suppletief opgelegd. De Neder-Dergelijke vitterij snijdt echter geen hout. De teleologische interpretatie haalt het op de letter van de wet. Het spreekt vanzelf dat de wetgever de vroegere toestand heeft willen handhaven.

22. Art. 223 B.W. : sanctie bij inbreuk bevel vrederechter

Brengt elke inbreuk op een bevel van de vrederechter strafrechtelijk gekwalificeerde vervolging mee?

Hier blijft het vroeger recht volkomen gehandhaafd. Dit blijkt uit art. 39 van de opheffings- en wijzigingsbepalingen dat verwijst naar art. 507, tweede lid, van het strafwetboek. Daar wordt art. 221 B.W. formeel vervangen door art. 223 B.W.

23. Art. 223 B.W. : het verband feitelijke scheiding-verstoorde verstandhouding

a *Wijst niet elke feitelijke scheiding, ook door toedoen van slechts een van beide partijen, op een « verstoorde verstandhouding »?*

b *Moet de vrederechter niet op elk verzoek voorlopige maatregelen bevelen als een der echtgenoten dit vraagt, ook al wenst de andere echtgenoot de hervatting van de samenleving?*

a Ja en neen. Neen in die zin dat de vrederechter zelf moet beslissen of er volgens hem al dan niet een verstoorde verstandhouding is. Ja, in die zin dat wanneer een van de echtgenoten voorlopige maatregelen vraagt dit meestal betekent dat er iets ernstig misloopt in het gezin.

b Met de uitbreiding van zijn bevoegdheden volgens art. 223 B.W. dient de vrederechter voortaan de volgende vuistregel in acht te nemen : wanneer hem om voorlopige maatregelen gevraagd wordt moet hij de vraag behandelen. Dit laatste impliceert niet dat hij voorlopige maatregelen bij feitelijke scheiding zonder meer moet toekennen.

24. Art. 224 B.W. : interpretatie

Art. 224 B.W. is ingevoerd voor een totaal nieuwe situatie waarbij de twee echtgenoten over een veel ruimere bevoegdheid beschikken. De mogelijkheid om handelingen te verrichten die in het nadeel zijn van het gezin is dan ook toegenomen. De kans bestaat dat de rechtspraak een ruime draagwijdte toekent aan dit artikel. Schenkingen bij overspelig concubinaat of aan natuurlijke kinderen of aan in overspel verwekte kinderen kon men vroeger vernietigen via de ongeoorloofde oorzaak (art. 1131 B.W. - art. 1133 B.W.). Men kan eventueel argumenteren dat deze vandaag onder de bepaling van art. 224 B.W. vallen in de mate dat zij objectief tot nadeel strekken van het gezin.

25. Art. 224 § 1 eerste lid B.W. : nietigverklaring op verzoek curator ?

Kan de curator de nietigverklaring voorzien in art. 224 § 1 eerste lid B.W. vorderen tegen de echtgenoot van een gefailleerde ?

In beginsel niet. Hij kan de toepassing vorderen van de Pauliaanse vordering (art. 1167 B.W.).

26. Art. 224 B.W. : nietigverklaring borg

Kan de ene echtgenoot de nietigverklaring vragen van de borg die de andere echtgenoot stelt ten voordele van zijn kind, zijn broer, een voetbalclub ?

Dit is een feitenkwestie. Nietigverklaring is mogelijk indien de belangen van het gezin in het gedrang worden gebracht (art. 224 § 1 vierde lid B.W.).

**B. EIGENLIJK HUWELIJKSVERMOGENSRECHT :
ALGEMENE BEPALINGEN
(art. 1378 B.W. - art. 1397 B.W.)**

1. Art. 1394 B.W. : « kleine en grote procedure »

In de volgende reeks antwoorden wordt vaak gesproken over de « kleine » en de « grote procedure ». Daarmee wordt het volgende bedoeld :

Art. 1394 B.W. stelt dat de echtgenoten tijdens hun huwelijk hun huwelijksvermogensstelsel kunnen wijzigen naar goeddunken en zelfs een ander stelsel aannemen. De akte houdende wijziging van het huwelijksvermogensstelsel wordt voorafgegaan door :

1° een beschrijving van alle roerende en onroerende goederen en van de schulden van de echtgenoten ;

2° een regeling van hun wederzijdse rechten, waaromtrent het hun vrij staat een vergelijk te treffen.

Beide worden vastgesteld bij notariële akte.

De boedelbeschrijving en de regeling van de wederzijdse rechten zijn *niet vereist*, wanneer de wijziging van het huwelijksvermogensstelsel niet de vereffening van het vorige stelsel of een dadelijke verandering van de samenstelling van de vermogens tot gevolg heeft of zich beperkt tot herroeping, in onderlinge overeen-

stemming tussen de echtgenoten, van de schenkingen die zij aan elkaar hebben gedaan of die de ene echtgenoot aan de andere heeft gedaan in het huwelijkscontract.

De term « kleine procedure » wordt gebruikt wanneer de boedelbeschrijving en regeling van wederzijdse rechten niet vereist zijn. De « grote procedure » wijst op de gevallen waar het opmaken van een boedelbeschrijving en regeling van wederzijdse rechten verplicht zijn.

2. Art. 1389 B.W. : buitenlandse wetgeving betreffende huwelijksvermogensrecht

Kan men bedingen dat de wijzigingen in de buitenlandse wetgeving automatisch van toepassing zijn ?

Neen, het verbod gesteld in art. 1389 B.W. geldt niet alleen voor wat betreft de buitenlandse wetgeving als zodanig maar ook voor de toekomstige wijzigingen die zouden plaats hebben. Art. 1389 B.W. laat iemmers enkel een materiële verwijzing toe en niet een internationaal privaatrechterlijke verwijzing. M.a.w. die materiële verwijzing houdt in dat men de inhoud van die buitenlandse wetgeving zou opnemen in het huwelijkscontract. A fortiori kan men dus niet bedingen dat de wijzigingen in de buitenlandse wetgeving automatisch van toepassing zijn.

3. Beding van automatische aanpassing aan de nieuwe wet bij zijn inwerkingtreding

Een huwelijkscontract wordt gesloten vóór de nieuwe wet. Daarin wordt gekozen voor een stelsel van gemeenschap van aanwinsten met een beding dat het nieuwe wettelijk stelsel van rechtswege van toepassing zal zijn bij het in voege treden van de nieuwe wet. Kan dit ?

Zolang een wet niet in werking is getreden, bestaat ze niet. Men kan er dan ook niet naar verwijzen door een beding. Het past niet dat mensen die nauw begaan zijn met het decreteren van wetgeving van die gelegenheid zouden gebruik kunnen maken, en de anderen niet. Een ander panellid voegt hieraan toe : een dergelijk beding is in strijd met de overgangsbepalingen. Daarin is de situatie voorzien van de echtgenoten die een huwelijkscontract met gemeenschap van aanwinsten hebben aangegaan. Volgens de overgangsbepalingen zal na 1 jaar — bij het passief blijven van de echtgenoten — de bestuursregeling en de rechten van de schuld-

eisers onderworpen worden aan de nieuwe wet. De overige bepalingen blijven uitgesloten. Wil men dus overstappen van het ene naar het andere stelsel dan moet men de procedure volgen die de wet voorziet.

Het is dan ook niet toegelaten te verwijzen naar een toekomstige wet die onbestaande is. Wel is het mogelijk, gedetailleerd een identieke regeling als het nieuwe wettelijke systeem in het contract in te lassen. Maar dit uitschrijven is niet aan te raden vermits de regeling van beheer en bestuur niet mag afwijken van de oude artikelen 1388 B.W. en 1421 B.W.

Nog een ander panellid komt tot hetzelfde besluit. Hij beweert dat dit geen stijl is. Anders zou men nu al kunnen gaan verwijzen naar de nieuwe wetgeving op het erfrecht tussen echtgenoten.

De echtgenoten zouden art. III 1, 4e moeten toepassen: vereffenen en verdelen, zoniet zouden zij nooit volledig onder het nieuwe stelsel vallen, vermits 2e en 3e daarvan slechts een beperkte toepassing voorzien.

De voortijdige verwijzing naar een nog niet in voege zijnde wet heeft een nietig huwelijkscontract voor gevolg.

Er kan dus ook geen automatisch bewijs van eigendom uit weerhouden worden.

4. Art. 1394 B.W. : marriage consideration

Het verbod van overeenkomsten over toekomstige nalatenschappen kan worden opzijgeschoven door in het huwelijkscontract een contractuele erfstelling te stipuleren. Deze uitzondering werd volgens Loaré gestaafd door het feit dat er een huwelijk volgde op het huwelijkscontract. Deze ratio lijkt niet meer aanwezig als men het huwelijkscontract tijdens het huwelijk wijzigt. De « marriage consideration » ontbreekt immers. Heeft dit voor gevolg dat contractuele erfstellingen niet meer mogelijk zijn naar aanleiding van een wijziging in het huwelijkscontract?

Men heeft wel niet met een opvolgend huwelijk te maken, maar de wijziging moet toch in dezelfde geest benaderd worden.

Wat dat niet het geval dan zou door de wijziging iets anders dan een huwelijkscontract tot stand komen.

De invloed op de reserve zal afhangen van het antwoord op de dubbele vraag:

— zal de rechtbank homologeren?

— zal de ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen, ook voor goederen die er deel van uitmaken hoofdens een van beide echtgenoten, aangezien worden als een uitdrukkelijk beding in het huwelijkscontract?

De discriminatie tussen gehuwden en ongehuwden kan (voorlopig) nog aangehouden worden, omdat tussen beiden nog altijd zekere « kleine verschillen » bestaan.

Voor een contractuele erfstelling zou er een wijziging van huwelijksvermogensstelsel nodig zijn, volgens vereenvoudigde procedure, omdat artikel 1082 B.W. het nu eenmaal voorschrijft. Formeel gezien is geen andere oplossing mogelijk. De « start-idee » bij een voorgenomen huwelijk is uiteraard niet aanwezig, daarom zal de praktijk er niet zo dikwijls mede geconfronteerd worden. In 1804 kon men het niet weten en in 1976 heeft men er waarschijnlijk niet aan gedacht.

5. Art. 1394 B.W. : reserve - wijziging huwelijksstelsel

Bij wijziging van het huwelijkscontract kent men heel de gemeenschap toe aan de langstlevende. Gaat dit wel zonder inbreuk te doen op de reserve ?

Een dergelijke wijziging heeft invloed op de reserve. Alles zal hier afhangen van het antwoord op de vraag of de rechtbank zal homologeren. De wijziging heeft meestal niets anders op het oog dan het consolideren, ten gunste van de langstlevende, van de toestand zoals die zich aftekende vóór het overlijden. In een dergelijk geval zal de vraag hoogstwaarschijnlijk positief beantwoord worden (cfr. Frankrijk, Nederland, Luxemburg, waar de wijzigingen in het huwelijkscontract voor het overgrote deel in die richting geïnspireerd zijn).

6. Art. 1394 B.W. : procedure bij wijziging samenstelling van vermogen

Een echtpaar is gehuwd voor de wet zonder huwelijkscontract. De man wil een welbepaald goed of een som in gemeenschap brengen. Welke procedure ?

Een lid van het panel meent dat men de wet in dit verband strikt moet gaan interpreteren. Van het ogenblik af dat er een wijziging is in de samenstelling van een van de drie vermogens zijn we ertoe verplicht niet alleen een inventaris op te maken maar eveneens om te vereffenen (grote procedure). Sommige leden van het panel vinden dit een veel te rigoureuze interpretatie. Het gaat niet op verplicht te zijn een vereffening aan te gaan wanneer het maar de inbreng betreft van een eigen goed in het gemeenschappelijk vermogen. Een nieuwe wet of een interpretatieve wet, die de be-

doeling van de wetgever daaromtrent verduidelijkt, zou aan deze controverse een oplossing kunnen geven.

7. Art. 1394 B.W. en art. 1319, eerste lid Ger. W. : wijziging huwelijksvermogensstelsel en publiciteitsvereisten

Is er een publicatie in het Staatsblad vereist bij wijziging volgens de « kleine procedure » ?

In het nieuw art. 1319, eerste lid B.W. staat uitdrukkelijk vermeld dat de echtgenoten vrijgesteld zijn van publicatie van het verzoekschrift en van het homologatievonnis.

8. Art. 1394 B.W. : intrekking van een contractuele erfstelling bij wijziging huwelijkscontract

Het komt vaak voor dat de echtgenoten in hun huwelijkscontract hun beschikbaar deel volledig verbruiken door een contractuele erfstelling. Wanneer ze naderhand overwegen het beschikbaar gedeelte te geven aan een van hun kinderen zitten ze vast. Daarom is het nuttig deze contractuele erfstelling te herroepen. Kan dit zonder een nieuw huwelijkscontract ?

Nee, dit herroepen vergt een nieuw huwelijkscontract volgens de « kleine procedure ». Dit wil zeggen : er is geen vereffening noch inventaris vereist. De Rechtbank dient evenwel te homologeren.

9. Art. 1394 B.W. : wijzigingen in het huwelijksvermogensstelsel en de vordering wegens benadeling voor meer dan een vierde

Luidens art. 1394 B.W. kunnen de echtgenoten tijdens hun huwelijk hun stelsel wijzigen naar goeddunken en een ander stelsel aannemen. Bij de regeling van hun wederzijdse rechten staat het hen vrij een vergelijk te treffen. Deze omstandigheid kan gebruikt worden om zoveel mogelijk goederen op de naam van de ene of de andere echtgenoot te plaatsen. Het valt te vrezen dat de homologatie door de rechtbank dikwijls een pure formaliteit zal zijn. Veronderstel dat later spanning ontstaat tussen de echtgenoten of een der echtgenoten overlijdt ; kan de vordering wegens benadeling voor meer dan een vierde worden ingesteld ?

Kunnen de schuldeisers dergelijk vergelijk aanvallen door het stellen van de zijdelingse vordering wegens benadeling voor meer dan een vierde ?

De regeling die getroffen wordt door de echtgenoten is een transactionele regeling. Ze moeten dus niet de regels van de verdeling in acht nemen. De rechtbank kan eventueel een toezicht uitoefenen om te zien of de rechten van de schuldeiseres en de belangen van de kinderen niet worden benadeeld. Eenmaal dat toezicht is uitgeoefend gaat men over tot het bekrachtigen van een transactie, waarop men niet meer kan terugkomen. Hetzelfde geldt bij een transactie in het kader van een echtscheiding door onderlinge toestemming, wanneer achteraf blijkt dat deze transactie door benadeling aangetast is.

Een ander lid van het panel geloof niet dat de homologatie dikwijls een pure formaliteit wordt.

Er wordt nog aan toegevoegd dat in Frankrijk, waar de homologatie-procedure bestaat, slechts in 1 % van de gevallen de homologatie door de rechtbank wordt geweigerd.

10. Art. 1395 : conflict belangen van het gezin en van de kinderen

Betekent « de belangen van het gezin of van de kinderen » dat de rechter homologatie moet weigeren aan een wijziging van het huwelijkscontract dat de overlating van de ganse gemeenschap aan de langstlevende voorziet ?

We kijken allemaal uit naar de beslissingen van de rechtbanken op dat punt. Hieraan kan men het volgende toevoegen : wanneer de echtgenoten op bepaalde leeftijd een toebedeling van de gemeenschap overwegen aan de langstlevende dan ligt de bedoeling gewoonlijk niet voor om de kinderen te onterven. Ze willen voornamelijk de rechten en de veiligheid van de overlevende waarborgen. Men moet dus niet noodzakelijk een tegenstrijdigheid ontwaren tussen de belangen van het gezin, in casu de belangen van de langstlevende, en de belangen van de kinderen. Wanneer er een tegenstrijdigheid zou ontstaan dan kunnen de rechtbanken eventueel de voorkeur geven aan de belangen van de langstlevende boven de belangen van de kinderen.

De rechter oordeelt souverain. Hij moet niet noodzakelijk aan de belangen van de kinderen de voorkeur geven.

11. Art. 1395 B.W. : instemming kinderen bij wijziging huwelijkscontract

De rechtbank weigert de homologatie indien afbreuk wordt gedaan aan de belangen van hun gezin of de kinderen. In bepaalde mid-dens wordt voorgesteld dat bij de over te maken stukken ook een

stuk zou worden gevoegd waaruit blijkt dat de (meerderjarige) kinderen met de voorgenomen wijziging akkoord gaan. Is aldus het gevaar niet denkbeeldig dat de rechtspraak dit akkoord als een bijkomende (wettelijk niet voorziene) vereiste gaat stellen? Is er geen gevaar voor een nieuwe reeks verboden erfovereenkomsten?

Met de « voorgenomen wijziging » wordt waarschijnlijk bedoeld : een toebedeling van de gemeenschap aan de langstlevende of een contractuele erfstelling.

Ik geloof dat dit alleszins niet mag gebeuren. De kinderen, al zijn ze meerderjarig, hebben geen rechten als zodanig. Ze hebben wel belangen waarover de rechtbank toezicht kan uitoefenen, echter geen actuele rechten. Ze kunnen bijgevolg moeilijk tussenkomen om hun goedkeuring te hechten aan de voorgenomen wijziging. Bovendien zoals trouwens in de vraag wordt gesuggereerd, zou dat de poort openen voor een nieuwe reeks verboden erfovereenkomsten.

12. Art. 1395 § 1 B.W. : mogelijkheid van beroep bij weigering homologatie

Art. 1395 § 1 B.W. dat de homologatieprocedure regelt in verband met wijzigingen van het huwelijksvermogensstelsel tijdens het huwelijk stelt als criteria voor de rechtbank : de belangen van het gezin of van de kinderen, dan wel aan de rechten van derden. Hier is duidelijk bedoeld het belang van de « minderjarige » kinderen vooral en het « algemeen belang » te vrijwaren. De materie raakt alzo de openbare orde. Is het geen leemte dat alinea 3 van het artikel enkel beroep voorziet, in geval van weigering, voor de echtgenoten? Diende dit recht ook niet voorzien te worden voor het openbaar ministerie?

Nee, we mogen niet te formalistisch ingesteld zijn. De procedure is al zwaar genoeg. Een enkele controlelaag kan al volstaan. Dat het voornamelijk om het belang van « minderjarige kinderen » gaat moet met klem worden tegengesproken. De leeftijd van de kinderen heeft geen belang. Waarom niet? Omdat het niet gaat over de toestand die zich op het ogenblik van de wijziging voor doet. Wel dient de rechtbank vooruit te kijken naar de gevolgen van het huwelijkscontract. Zo zal ze de toestand van de kinderen nagaan op het ogenblik van het ontbinden van het huwelijk. Bovendien zijn de rechten van de minderjarige, hoewel speciaal beschermd, inhoudelijk niet groter dan die van de meerderjarige.

13. Art. 1395 § 4 B.W. : vereiste van een notariële akte

Quid indien de akte voorzien bij art. 1395 § 4 B.W. er niet komt?

De oplossing is zeer eenvoudig : het oorspronkelijk huwelijksvermogensrecht komt opnieuw in voege. Alles hangt af van het huwelijkscontract dat werd gesloten en van de overgangsbepalingen dienaangaande.

14. Artikel 1396 B.W. : Aansprakelijkheid van de notaris

Wijziging van huwelijksstelsel ; publiciteit in het staatsblad door wie te verrichten ; notaris of griffier rechtbank ?

Art. 1396 B.W. geeft hierover geen uitsluitsel. De notaris is hier-toe evenwel gehouden, vermits hij als raadsman van partijen ver-antwoordelijk is voor de goede afloop van de procedure.

15. Art. 1396 B.W. : tegenstelbaarheid van wijzigingen in het huwelijksvermogensstelsel aan derden

Art. 1396 B.W. voorziet dat de wijzigingen in het huwelijksvermogensstelsel aan derden kunnen tegengeworpen worden vanaf de datum der bekendmaking in het Staatsblad. Nochtans voorziet art. 1395 § 4 B.W. dat de wijzigingsakte geen gevolg heeft indien de overdracht niet binnen het jaar der bekendmaking in het staatsblad bij notariële akte is vastgesteld.

Heeft dat voor gevolg dat de echtgenoten gedurende een jaar (of meer in geval van verlenging) autonoom en vrijelijk beslissen of ze een bepaalde wijziging tegenwerpelijk aan derden maken ?

Hier wordt gesuggereerd dat de derden gedurende een bepaalde periode aan hun lot worden overgelaten. Dat is verkeerd voorgesteld. De derden hebben zich te houden aan de toestand zoals hij was vóór de wijziging. Ze zullen zich pas dienen te richten naar een andere toestand vanaf het ogenblik dat de tegenstelbaarheid efficiënt wordt.

Een andere visie werd ook verdedigd.

Art. 1395 § 4 B.W. bepaalt inderdaad dat de wijzigende akte zonder gevolg is indien de overdracht van goederen niet plaats heeft binnen het jaar na de publicatie van het homologatievonnis. Heeft de overdracht binnen de door de wet (of door de rechter) bepaalde termijn niet plaats, dan is het alsof geen wijziging heeft plaats gehad. Derden kunnen hierdoor in onzekerheid verkeren omdat zij in principe alleen kennis hebben van het homologatievonnis.

C. WETTELIJK STELSEL (art. 1398 B.W. - art. 1450 B.W. en art. 1470 B.W. - art. 1474 B.W.)

1. Art. 1399 B.W. : geschonken goederen

Echtgenoten zijn gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten. Ascendenten wensen één der echtgenoten een onroerend goed te schenken. Wordt dit onroerend goed eigendom van de ene begunstigde echtgenoot? Of valt het in de gemeenschap? (m.a.w. : is art. 1399, § 1 ook toepasselijk bij scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten?)

Het goed zal uiteraard eigen zijn. Men kan zeggen : a fortiori.

2. Art. 1400 zesde lid B.W. : werktuigen en handelszaak

Werktuigen worden eigen. In hoeverre kan men het begrip « werktuig » uitbreiden tot een hele handelszaak?

Dit is een feitenkwestie. De rechter moet nagaan of het aanschaffen van een handelszaak verantwoord is voor het uitoefenen van een beroep.

3. Art. 1405 tweede lid : speculatieve verrichtingen

Inkomsten van eigen goederen vallen volgens het nieuw huwelijksvermogensstelsel in gemeenschap. Quid met de opbrengsten van speculaties van eigen goederen?

De vraag rijst op : wat is speculatie? Wanneer men als speculatie beschouwt : de verkoop van een eigen goed en de aankoop van een nieuw goed dat in waarde stijgt ; dan vindt een wederbelegging plaats : het nieuw goed komt in de plaats van het oude. Het probleem stelt zich misschien anders wanneer de speculatie een regelmatig karakter vertoont of op zichzelf een professionele activiteit wordt. In dit geval kunnen de verwezenlijkte meerwaarden als winst beschouwd worden. Van dan af kan het gemeenschappelijk vermogen op die winst aanspraak maken. Het moet echter wel om een gekarakteriseerde beroepsactiviteit gaan.

4. Art. 1406 B.W. : de bewijsregeling inzake eigen schulden

De bewijsregeling die voorzien is voor het bestaan van eigen goederen, vóór het huwelijk verkregen of tijdens het huwelijk krachtens erfenissen en testamenten (art. 1399 tweede lid B.W.), geldt die afzonderlijke bewijsregeling eveneens voor de schulden? M.a.w. is quasi-authenticiteit ook van toepassing op de eigen schulden?

We moeten de vraag op een genuanceerde manier benaderen. Te weten of schulden dagtekenen van vóór het huwelijk of kleven aan erfenissen of legaten is een vraag die moet beantwoord worden volgens de bewijsregeling in het gemeenrecht.

5. Art. 1407 B.W. : Verzekeringen - regresvordering

De echtgenoten zijn gehuwd onder het nieuw wettelijk stelsel. De B.A. auto-verzekeraar oefent een verhaal uit voor zware fout tegen de echtgenoot (man). Kan het verhaal ook gericht worden tegen de eigen goederen van de vrouw?

Wij veronderstellen dat de man de zware fout heeft begaan. Dan zijn art. 1407 en 1412, 2e lid B.W. toepasselijk. In geen geval kan het vermogen van de vrouw worden aangesproken.

6. Art. 1407 B.W. : eigen schulden en belastingen

Op welke vermogens zijn de volgende belastingen verhaalbaar :
— *de belastingen op de beroepsinkomsten van een echtgenoot ;*
— *de onroerende voorheffing op een persoonlijk goed ;*
— *de successierechten op een verkregen erfenis ;*
— *de taksen voor het hebben van een T.V., radio, auto, hond, enz.*

Bij een inkomstenbelasting gaat het uiteraard om een belasting op het inkomen. Dat inkomen valt in de gemeenschap ; dus vormt de belasting erop een gemeenschappelijke schuld.

De onroerende voorheffing heeft betrekking op het kadastraal inkomen. De inkomsten vallen normaliter in de gemeenschap. Derhalve is de voormelde belasting een gemeenschappelijke schuld. Veronderstel dat een kapitaalsbelasting wordt ingevoerd, dan gaat het om een persoonlijke schuld. Successierechten zijn een persoonlijke schuld omdat zij het vermogen belasten en niet het inkomen.

De radio- en T.V.-taksen . . . zijn kosten van de huishouding en worden dus verhaald op de drie vermogens.

7. Art. 1407 B.W. : schulden van een handelszaak

Een man heeft een handelszaak die eigen is. Zijn de schulden voor die zaak aangegaan eigen of gemeenschappelijk ?

Het is zeer moeilijk een duidelijk antwoord te geven. Uit de rechtspraak blijkt dat de overnemer van de handelszaak niet moet instaan voor de schulden, tenzij men dit uitdrukkelijk bedingt. Principieel bevat een handelszaak enkel de actieve bestanddelen. Bij het toepassen van deze theorie op het huwelijksvermogensrecht dient men voorzichtig te zijn. Schulden aangegaan voor een eigen handelszaak zijn schulden ten behoeve van het eigen vermogen en bijgevolg persoonlijk. Anderzijds zijn de professionele schulden gemeenschappelijk. Een compromis tussen die twee stellingen is niet onmiddellijk te vinden.

8. Art. 1408 zesde lid B.W. : gemeenschappelijke schulden en natuurlijke kinderen

Art. 1408 zesde lid B.W. : gemeenschappelijk zijn : de onderhoudsschulden jegens bloedverwanten in de nederdalende lijn van een der echtgenoten. Vallen de erkende natuurlijke kinderen hier ook onder ?

Ja, het criterium is niet of een kind al dan niet wettelijk is.

9. Artikel 1408 B.W. : gemeenschappelijke schulden. Dagvaarding van één of van beide echtgenoten

Krachtens art. 1408 van de nieuwe wet is een schuld door één van de echtgenoten aangegaan ten behoeve van de huishouding bv., een gemeenschappelijke schuld. Deze kan dus verhaald worden op het eigen vermogen van ieder der echtgenoten en op het gemeenschappelijk vermogen.

Moet de schuldeiser echter niet voorzichtig zijn en, in voorkomend geval, beide echtgenoten in zijn eis betrekken ? Verzuimt hij dit en betreft hij alleen zijn schuldenaar in zijn vordering, dan zal hij moeilijk zijn schuld kunnen verhalen op het vermogen van de andere, daar ieder der echtgenoten zijn eigen vermogen alleen bestuurt. Wordt een echtgenoot juridisch niet aangesproken, dan zal

men bezwaarlijk zijn vermogen kunnen aantasten. Is dit juist? Of is het voldoende dat de schuld gemeenschappelijk is opdat zij op de drie vermogens zou kunnen verhaald worden, ongeacht wie er gedagvaard wordt (van wie er betaling geëist wordt)?

Er dient een onderscheid gemaakt tussen de persoon van de schuldenaar in wiens hoofd de schuld ontstaan is en de vermogens die bij toepassing van art. 222 B.W., art. 1408 en 1414 B.W. verbonden zijn.

De veroordeling kan gevorderd worden tegen de echtgenoot schuldenaar, terwijl de mede-echtgenoot bij de procedure van beslag moet betrokken worden.

10. Artikel 1408 B.W. : schulden aangegaan door de beide echtgenoten gezamenlijk

Datzelfde artikel 1408 B.W. bepaalt dat een schuld die door de beide echtgenoten gezamenlijk aangegaan is een gemeenschappelijke schuld is. Normaal gesproken houdt een schuld gezamenlijk aangegaan door twee schuldenaars in dat zij ieder slechts voor de helft gebonden zijn. In dit geval zou ieder der echtgenoten slechts de helft moeten betalen. Verandert artikel 1414 B.W. hier iets aan in die zin dat de volledige schuld moet ingelost worden ten koste van eender welk vermogen, al is het maar van één? Bij hypothese gaat het hier niet om een hoofdelijke schuld. Wordt er van het gemeen recht niet afgeweken, dan betekent dit dat echtgenoot A slechts de helft moet terugbetalen en echtgenoot B de andere helft. Is A insolvable, dan zal de schuldeiser nooit zijn volledige som kunnen terugwinnen (steeds in de veronderstelling dat het gaat om een niet-hoofdelijke schuld). Wordt de normale regeling inzake gezamenlijke schuld toegepast, dan rest de vooruitziende schuldeiser niets anders dan te eisen dat de echtgenoten zich hoofdelijk zouden verbinden. Bovendien stellen we dan volgende eigenaardigheid vast :

a slechts één van de echtgenoten gaat een schuld aan die in de gemeenschap valt en deze laatste kan dus op de drie vermogens volledig verhaald worden ;

b beide echtgenoten verbinden zich gezamenlijk en de schuld valt logischerwijze in de gemeenschap (vermits beiden contracteren), maar nu zouden de echtgenoten plots voor de helft verbonden zijn. Quid ?

Bij toepassing van art. 1414 B.W. is een gemeenschapsschuld verhaalbaar op de drie vermogens. Er ontstaat een wettelijke solidariteit tussen de drie vermogens, ofschoon deze vermogens evenmin als vroeger rechtspersonen zijn.

11. Artikel 1408 B.W. : handelsschulden en fiscale schulden

a *Zijn de schulden van beheer die voor het beroep, dat door beide echtgenoten samen wordt uitgebaat, gemaakt worden door één der echtgenoten gemeenschapsschulden zodat art. 1414 B.W. van toepassing is?*

b *Is de personenbelasting op de inkomsten van het beroep, dat door beide echtgenoten samen wordt uitgebaat, een schuld van beheer?*

a Het zijn gemeenschappelijke schulden, bij toepassing van art. 1408 B.W.

Art. 1414, 3° B.W. slaat op schulden aangegaan bij de uitoefening van een afzonderlijk beroep van één van de echtgenoten, terwijl de personenbelasting op de inkomsten van het beroep dat door beide echtgenoten gezamenlijk wordt uitgeoefend, een schuld is die aangegaan werd bij de uitoefening van een gemeenschappelijk beroep. Art. 1414 B.W. is niet toepasselijk.

b Het gaat om een gemeenschappelijke schuld bij toepassing van art. 1408 B.W. Deze belastingen moeten door het gemeenschappelijk vermogen gedragen worden ongeacht de vraag of zij aangegaan werden naar aanleiding van een daad van beheer. Zij vallen bovendien ten laste van de drie vermogens, indien de schuld aangegaan werd naar aanleiding van een door de echtgenoten gezamenlijk uitgeoefend beroep (art. 1414, eerste lid B.W. en art. 1408, derde — B.W.).

12. Art. 1408 B.W. : onderhoudsschulden t.g.o. ascendenten

Is een onderhoudsschuld jegens ascendenten eigen of gemeenschappelijk?

Een dergelijke onderhoudsschuld is gemeenschappelijk omdat zowel het kind als het schoonkind gehouden zijn tegenover de schoonvader of schoonmoeder en de vader of moeder.

13. Art. 1412 B.W. : vereffening bij schulden uit een strafrechtelijke veroordeling

Moet voor de toepassing van art. 1412 B.W. de gemeenschap vereffend worden?

Er staat nergens duidelijk in hoe men te werk moet gaan. We tasten voornamelijk in het duister. Zeker is dat de gemeenschap niet mag vereffend worden. Het gemeenschappelijk vermogen wordt

enkel gehalveerd. Zo vermijdt men dat de andere helft, waarop de schuldeisers geen verhaal hebben, eigendom wordt van de echtgenoot die niet de schuldenaar is. De echtgenoot die niet de schuldenaar is, kan zich verzetten tegen dat beslag op gemeenschappelijke goederen totdat het eigen vermogen van de schuldenaar is uitgeput. In die zin is het gemeenschappelijk vermogen een borg maar geen solidaire schuldenaar. Het betaalt alleen als het eigen vermogen van de schuldenaar ontoereikend is. Als het gemeenschappelijk vermogen toch aangesproken wordt is het veiliger een boedelbeschrijving op te laten maken om het vermogen vast te stellen. Die boedelbeschrijving zou dan moeten uitgebreid worden tot een schatting van de goederen. Zo kan men dan werkelijk het vermogen in frank bepalen. Nadien kan dan het deel van de eigendom verkocht worden op beslag. Welke eigendom wordt nergens gezegd. Bij betwisting zal de rechtbank moeten stelling nemen en zeggen op welke goederen beslag kan gelegd worden.

14. Art. 1416 B.W. : beslaglegging op gemeenschappelijk goed

Moet het exploit van de gerechtsdeurwaarder, waarbij de gemeenschappelijke goederen in beslag genomen worden, betekend worden aan man en vrouw ?

In theorie is dit niet noodzakelijk. Maar het is aanbevelenswaardig het te doen aan man en vrouw vermits ze beiden het gemeenschappelijk vermogen beheren. Het is best dat ze alle twee partij zijn in de procedure van roerend of onroerend beslag.

15. Art. 1416 B.W. : procedure

Een vrouw betaalt een handelsschuld niet. De schuldeiser vervolgt de vrouw en bekomt een vonnis tegen haar. Moet de man mede gedagvaard worden ? Moet de man onmiddellijk in zake betrokken worden ?

Wellicht moet men de man niet mede dagvaarden tot vaststelling van de schuld. Bij de uitvoeringsprocedure is het wel aangeraden om beide echtgenoten in de zaak te betrekken.

16. Art. 1417, 2° al. B.W. : interpretatie

« Wanneer beide echtgenoten samen eenzelfde beroep uitoefenen... » Volgens welke criteria wordt « samen » bepaald ?

Houdt « samen » in voor ieder 50 % of alleen maar medewerking verlenen?

Is een inschrijving van beide echtgenoten in het handelsregister vereist?

Is een toekenning van een gedeelte van de winsten of baten van de ene echtgenoot aan de andere in de belastingsaangifte voldoende?

Is een feitelijke kwestie. Wanneer het beroep bepaalde wettelijke kwalificaties vooropstelt (arts, advocaat, notaris, bedrijfsrevisor) of bepaalde pleegvormen oplegt (inschrijving in handelsregister), kan de mede-echtgenoot niet beschouwd worden als mede-titularis van het beroep.

17. Art. 1417 en 1418 B.W. : afsluiten van verzekeringscontracten

Kan de echtgenoot bij toepassing van het nieuw wettelijk stelsel alleen een verzekeringscontract afsluiten, meer bepaald een contract van levensverzekering, een brandverzekeringscontract, een contract van aansprakelijkheidsverzekering, voor privaat leven?

Kan de echtgenoot als begunstigde van één van deze contracten, alleen de uitkeringen ontvangen, zonder noemenswaardig risico voor de verzekeraar?

Ja. Deze handeling valt niet onder art. 1418 B.W., doch onder art. 1417 B.W., onverminderd de toepassing van art. 1422, B.W.

18. Art. 1418 B.W. : vernietiging in geval van benadeling

Vernietiging van de in art. 1418, 2° B.W. vermelde handelingen kan alleen bekomen worden wanneer de andere echtgenoot benadeling kan bewijzen.

Wanneer is er bij kredietverlening benadeling: alleen wanneer de rente hoger is dan de marktvoorwaarden of wordt ook rekening gehouden met de nutteloosheid van de met de lening gedane aankoop of verrichting?

Wat bedoelt men, steeds bij vernietiging van een krediet, met « wettig belang », rekening houdend met het feit dat de schuld waarvan de niet-contracterende echtgenoot de vernietiging vraagt, toch al maar alleen op het eigen vermogen en de inkomsten van de contracterende echtgenoot te verhalen is (cfr. art. 1407, 3° en 1409 B.W.)?

Wordt het wettig belang op die manier herleid tot de omstandigheid dat de terugbetaling van de schuld (o.m. met de inkomsten)

de contracterende echtgenoot zou beletten zijn bijdrage in de lasten van het gezin te leveren?

Wat is precies het gevolg van de vernietiging van een krediet of een lening?

Betekent dit dat de ontlener alleen het kapitaal dient terug te betalen zonder de bedongen rente?

Is een feitelijke kwestie.

Het is weinig waarschijnlijk dat kredietinstellingen thans nog krediet zouden verlenen tegen woekerinterest. Wel kan de bestemming van het krediet (gewoon verbruik voor andere doeleinden dan gezinsdoeleinden) wijzen op benadeling.

Wettig belang is aanwezig telkens als het gemeenschappelijk vermogen hieruit nadeel ondervindt dat niet door een voordeel wordt gecompenseerd. Dit is het geval wanneer de interesten van een andere dan gezinsdoeleinden aangegane lening worden betaald met inkomsten (art. 1409 B.W.).

Wettig belang is eveneens aanwezig wanneer de verkoop van eigen goederen met het oog op de terugbetaling van het ontleend kapitaal, vermindering van inkomsten met zich brengt.

De vernietiging heeft in principe de « restitutio ad integrum » tot gevolg. De rechtbank oordeelt hierover soeverein, d.i. rekening houdend met de goede of kwade trouw van de derde-medcontractant. De rente kan behouden blijven voor de uitlener, indien hij te goeder trouw is, zoniet is de derde verplicht de rente terug te betalen.

De derde moet evenwel zelf zijn goede trouw bewijzen.

19. Art. 1418 B.W. en art. 1422 B.W. : openbare verkoop en gemeenschappelijk beheer

Is bij openbare verkoop de aanwezigheid van de twee echtgenoten vereist?

Er bestaan al oplossingen in de praktijk. Het is evident dat een van de echtgenoten alleen kan verschijnen op een openbare verkoop. Dan moet hij echter gedekt zijn door een onderhandse verklaring van de andere echtgenoot waarin deze haar instemming tot de aankoop geeft. Op die manier verzaakt deze op voorhand aan de vordering tot nietigverklaring.

20. Art. 1420 B.W. : gecollocerde echtgenoten

Welke is de verhouding tussen bevoegdheden van de man of de vrouw met de algemene of voorlopige bewindvoerder bij gecollocerde geesteszieke?

De bevoegdheden van de algemene en voorlopige bewindvoerder werden ingevolge de wet van 7 mei 1973 aanzienlijk verruimd en vertonen hierdoor veel verwantschap met de bevoegdheden van de voogd over een minderjarige (zie art. 31 Krankzinnigenwet, gew. door de wet van 7 mei 1973). Sommige daden kan hij immers alleen stellen, andere met toestemming van de familieraad, andere kunnen niet verricht worden dan met goedkeuring van de rechtbank.

Wanneer wij deze principes toepassen op het bestuur van het gemeenschappelijk vermogen en op het bestuur van het eigen vermogen van de betrokken echtgenoot, kunnen volgende bedenkingen worden gemaakt.

De bevoegdheid die ingevolge art. 1417 B.W. aan iedere echtgenoot afzonderlijk toekomt (concurrent beheer) kan dus theoretisch zowel door de voorlopige bewindvoerder als door de mede-echtgenoot uitgeoefend worden, op voorwaarde dat de bevoegdheden die door de voorlopige bewindvoerder worden uitgeoefend voorzien werden door art. 31 van de Krankzinnigenwet. In voorkomend geval zullen in hoofde van de voorlopige bewindvoerder de vereiste machtigingen moeten verleend worden.

Voor de bevoegdheden die ingevolge art. 1418 en 1419 B.W. gezamenlijk moeten uitgeoefend worden, zal de mede-echtgenoot en de voorlopige bewindvoerder samen moeten optreden, al dan niet nadat de voorlopige bewindvoerder de vereiste machtiging zal hebben bekomen.

Nochtans kan voor het bestuur van het gemeenschappelijk vermogen, bij toepassing van art. 1420 B.W., de andere echtgenoot zich door de rechtbank laten machtigen om alleen de handelingen te stellen die voorzien zijn door art. 1417, tweede lid, 1418 en 1419 B.W., ingeval de echtgenoot in de onmogelijkheid verkeert om zijn wil te kennen te geven.

De onmogelijkheid slaat op elke aantasting van het geestesvermogen (Verslag Subcommissie, p. 170; G. Traest, H. Casman en F. Bouckaert, *Huwelijksvermogensstelsels*, T.P.R. 1976, 4e aflevering, ter pers); H. Casman en M. Van Look, *Ced-Samson*, III, 10, p. 30). De onmogelijkheid kan dus het gevolg zijn van collocatie.

De machtiging geldt evenwel alleen maar voor bepaalde rechtshandelingen (zie art. 1420 B.W.).

21. Ontbinding van het wettelijk stelsel

Art. 1427 B.W. staat onder afdeling V met titel « ontbinding van het wettelijk stelsel ». Wordt hiermede bedoeld : het vroeger of het nieuw wettelijk stelsel ?

De ontbinding van het wettelijk stelsel kan zowel het vroeger als het tegenwoordig artikel zijn. Door een akte van handhaving kan men het vroegere stelsel behouden. Doet men dit niet dan komt men in het nieuwe stelsel terecht.

22. Art. 1427 vierde lid B.W. : ontbinding van het wettelijk stelsel

Het wettelijk stelsel wordt ontbonden door de overgang naar een ander huwelijksvermogensstelsel.

Hoe moet men art. 1427 vierde lid B.W. begrijpen?

Sommigen steunen op art. 1427 vierde lid B.W. om te zeggen dat bij de overgangsbepaling het wettelijk stelsel automatisch ontbonden wordt op 27 september 1977, middernacht. Op dat uur gaat men over van de wettelijke gemeenschap naar een nieuw wettelijk stelsel. Welnu, in de oorspronkelijke tekst van de voorbereidende werken (o.m. het verslag van de subcommissie) was sprake van een «conventionele overgang». Om dit pleonasme te vermijden stelde men voor het woord «conventioneel» weg te laten. Art. 1427 vierde lid B.W. vat dus de situatie waarin een nieuw stelsel gekozen wordt. De franse tekst «l'adoption...» is dienaangaande veel duidelijker.

Uit die interpretatie volgt dus dat men op 27 september 1977 van de oude wettelijke gemeenschap naar het nieuw stelsel overgaat uit kracht van de wet. Deze overgang brengt uit zichzelf niet de ontbinding en de vereffening van de vroegere gemeenschap mede.

23. Art. 1428 B.W. : de verplichting van het opmaken van een inventaris

Is thans het opmaken van een inventaris altijd verplichtend bij de ontbinding van de gemeenschap?

Het opmaken van een inventaris wordt door de wet voorgeschreven. In de praktijk komt het echter weinig voor. De sancties zijn immers gering en indirect.

24. Art. 1432 B.W. : vergoeding voor de medewerkende echtgenoot

Zal de echtgenoot die zich jarenlang heeft ingezet voor de handelszaak die in de gemeenschap viel onder het oude recht, maar die nu terug eigen kan worden aan de andere echtgenoot (daar ze

initieel een eigen goed was) hiervoor vergoeding kunnen bekomen?
Ja, indien men de retroactiviteit aanvaardt (met een vraagteken) dan kan deze een vergoeding bekomen binnen de perken van art. 1432 B.W. Dat is de vergoeding ten voordele van het vermogen dat zich verarmd heeft. Aanvaardt men de retroactiviteit niet dan is er geen probleem.

25. Art. 1435 B.W. : vergoedingsrekeningen

Echtgenoten gehuwd zonder huwelijkscontract op 1.1.1980. In 1981 erven de man en zijn zuster een huis van hun ouders, waarde 600.000 F ; in 1985 koopt de man het aandeel van zijn zuster in tegen 500.000 F (met gemeenschapsgeld). Dit huis wordt verkocht in 1990 tegen 1.200.000 F ; hiermee doet hij een goede zaak : hij koopt een ander huis, juist na de koop al geschat op 1.300.000 F. Bij zijn overlijden is dit huis 1.500.000 F waard.

Welke vergoeding moet hier aan de gemeenschap worden betaald? Wat met art. 1435 B.W.?

De vergoeding zal de helft zijn van de waarde van het huis op het ogenblik van het overlijden, nl. 750.000 F ; dus niet 500.000 F zoals in het oude systeem. Dat is een beveiliging voor de andere echtgenoot. Hij participeert nu in de meerwaarde van deze eigen goederen, die o.m. met gemeenschapsgelden zijn verworven.

26. Art. 1445 e.v. B.W. : vereffening en verdeling en de rouw van de weduwe

Art. 1481 B.W. is niet hernomen, in verband met de rouw.

Valt die nu niet meer ten laste van de erfgenamen van de man?

De afschaffing heeft voor gevolg dat de rouw niet meer ten laste is van de nalatenschap.

27. Art. 1446 B.W. - art. 1447 B.W. : echtscheidingsprocedure en toewijzing van bepaalde onroerende goederen

De uit het echt gesceiden echtgenoot kan een onroerend goed krijgen bij toewijzing. Is dit nog zo als de echtscheidingsprocedure werd ingeleid onder de oude wet, maar het vonnis is overgeschreven na de nieuwe wet?

Nee, de uit het echt gescheiden echtgenoot zal in dit geval in de vereffeningprocedure geen toepassing kunnen vragen van art. 1446 B.W.

Ingevolge de retroactieve werking van de echtscheiding vindt de ontbinding t.a.v. de echtgenoten plaats op het ogenblik van het indienen van het verzoekschrift tot echtscheiding.

Derhalve moet men zich op dat ogenblik stellen niet alleen voor de samenstelling van het vermogen maar eveneens voor de regels van ontbinding en vereffening. Daarom bestaat een zekere twijfel onder het panel.

28. Art. 1446 B.W. - art. 1447 B.W. : toewijzing in vruchtgebruik of eigendom

Is de toewijzing van uitsluitend het vruchtgebruik mogelijk op grond van het adagium : qui potest plus, potest minus ?

Neen. Dit blijkt uit de voorbereidende werken. Het gaat om een verdeling in volle eigendom, zodat men geen toekenning in vruchtgebruik kan doen op basis van art. 1446 B.W.

29. Art. 1457 B.W. : vooruitmaking van een handelszaak aan de langstlevende

De vrouw heeft zich jarenlang ingezet voor de handelszaak die in de gemeenschap viel onder het vroegere recht. Deze kan nu terug eigen worden aan de man (daar ze initieel aan hem toebehoorde). Quid indien zij dit goed bij huwelijkscontract hadden toebedeeld aan de langstlevende ? Kan dit huwelijksvoordeel dan nog spelen, aangezien het goed zich niet meer in het gemeenschapsvermogen bevindt ?

Indien de retroactiviteit aanvaard wordt (?) dan kan er geen toebedeling zijn vermits het goed niet meer in de gemeenschap valt. Dat goed wordt derhalve onderworpen aan de regels van het erfrecht en niet aan het huwelijksvermogensrecht.

Een panellid voegt eraan toe : op grond daarvan kan er geen vergoeding geëist worden. Wel kan men misschien vergoeding vorderen op grond van het feit dat die echtgenoot kosteloos haar werk heeft ter beschikking gesteld van wat voorheen gemeenschappelijk was.

30. Art. 1458 tweede lid B.W. - art. 1464 tweede lid B.W. : interpretatie

Hoe moeten de artikelen 1458 tweede lid B.W. en 1464 tweede lid B.W. worden uitgelegd?

Het is zo dat art. 1458 tweede lid B.W. en art. 1464 tweede lid B.W. een aantal voorwaarden stellen.

1° Een uitdrukkelijk beding in het huwelijkscontract waarbij door de echtgenoot A zekere tegenwoordige of toekomstige goederen in de gemeenschap worden ingebracht.

2° Een vooruitmaking van bepaalde goederen, ofwel de toekenning van meer dan de helft van de gemeenschap aan echtgenoot B. Zijn deze voorwaarden verwezenlijkt dan krijgt deze toekenning het karakter van schenking ten belope van de helft.

Deze regeling is eigenlijk geïnspireerd door het feit dat men via een injectie van bepaalde goederen in de gemeenschap aan de andere echtgenoot meer dan de normale helft laat toekomen.

31. Art. 1458 tweede lid B.W. en art. 1464 tweede lid B.W. : automatische toepassing bij algehele gemeenschap

Om als schenking te worden beschouwd voor de helft van hun waarde moeten de tegenwoordige en/of toekomstige goederen in gemeenschap gevallen zijn door uitdrukkelijk beding in het huwelijkscontract. Kan de algehele gemeenschap beschouwd worden als zulkdanig uitdrukkelijk beding waarop de artikelen 1458 en 1464 B.W. van toepassing zijn?

Sommige leden zijn overtuigd dat de algehele gemeenschap geen aanleiding geeft tot de toepassing van art. 1458 tweede lid B.W. en art. 1464 tweede lid B.W. Deze artikelen worden niet automatisch van toepassing bij het opteren voor een bepaald stelsel. Deze artikelen sorteren enkel effect wanneer in een bepaald stelsel krachtens een uitdrukkelijk beding een goed wordt ingebracht dat normaliter niet tot het volume van de gemeenschap behoort. Bovendien moet men art. 1458 tweede lid B.W. en art. 1464 tweede lid B.W. restrictief interpreteren, wil men de algemene regel tot zijn recht laten komen. Dit heeft voor gevolg dat het uitkiezen van een bepaald stelsel meer belang krijgt dan vroeger. Een panellid was toch van mening dat er bij het aannemen van een stelsel van algehele gemeenschap een vermoeden van begiftiging is.

32. Karakter van het recht op de apotheek

Man en vrouw zijn gehuwd onder het stelsel van wettelijke gemeenschap (nieuw stelsel). De vrouw baat een apotheek uit waarop zij alleen het recht heeft wegens de betreffende vestigingswet. Is het recht eigen of gemeenschappelijk?

Het recht blijft persoonlijk maar de waren van de apotheker vallen in de gemeenschap indien ze ten bezwarende titel zijn verkregen gedurende het huwelijk.

33. Aansprakelijkheid van de ouders bij een delict of een quasidelict

De ouders zijn burgerlijk aansprakelijk bij een delict of een quasidelict van hun kind. Is het hun gemeenschappelijk vermogen of het persoonlijk vermogen dat hiervoor instaat?

Een pasklaar antwoord kan niet gegeven worden. In art. 1374 B.W. staat dat alleen de vader kan worden aangesproken en bij zijn overlijden de moeder. Inmiddels is deze wetsbepaling nog niet gewijzigd. Dit gebeurt echter heel binnenkort. Dan kan men zich verhalen op de drie vermogens.

D. CONVENTIONELE STELSEL EN BEDINGEN (art. 1451 B.W. - art. 1475 B.W.)

1. Art. 1453 B.W. : schuldenregeling bij afzonderlijk verblijf in het stelsel van algehele gemeenschap

Conventioneel stelsel van algehele gemeenschap van goederen : door een gerechtelijke beslissing zijn de echtgenoten gemachtigd afzonderlijk te verblijven. Moet de ene echtgenoot instaan voor de schulden aangegaan door de andere echtgenoot, wanneer die schulden niet zijn aangegaan in het belang van de huishouding?

Art. 1453 B.W. bepaalt dat alle schulden in de gemeenschap vallen. Daar is niet aan te ontkomen. Een afzonderlijk verblijf kan niets veranderen aan die regel. Een panellid gaat hiermee niet akkoord. Hij meent dat er moet genuanceerd worden.

2. Art. 1468 B.W. : toepassingsgebied van de bewijsregelen bij scheiding van goederen

Een huwelijkscontract, afgesloten vóór 28 september 1976, waarin het stelsel der zuivere scheiding van goederen is bedongen, houdt enkele bewijsvoorschriften in (vb. vermoedens). Is het art. 1468 B.W. toepasselijk?

De overgangsbepalingen wijzigen niets aan een regime van scheiding van goederen gekozen onder het oude recht (verslag Baert, blz. 20). De oude bewijsregelen blijven dus behouden. Verkiest men de bewijsregelen voorzien in art. 1468 B.W. dan moet men het stelsel op dit punt wijzigen.

3. Art. 1469 B.W. : verdeling van onverdeeld goed bij scheiding van goederen

Man en vrouw gehuwd onder scheiding van goederen hebben samen een huis gekocht dat ze verhuren. Kan een der echtgenoten op elk ogenblik verdeling eisen van dat goed?

Het betreft hier geen gezinswoning. Verdeling kan dus steeds worden geëist (art. 815 B.W.).

4. Art. 1469 tweede lid : opportuniteit van openbare verkoop

Is die regeling voorzien in art. 1469 tweede lid opportuun? Immers wie zal onverdeelde delen op een openbare verkoop kopen?

Deze regeling is niet inopportuun. De misbruiken t.a.v. de vruchten van de kinderen en de schuldeisers worden aldus tekeergegaan.

Is het vereist dat het goed volledig verkocht wordt, en dat ook de andere medeëigenaars hun delen te koop aanbieden?

Het volledig goed moet te koop worden aangeboden; dit is immers de enige weg om langs openbare verkoop uit onverdeeldheid te treden.

Met alleen de helft aan te bieden zouden andere gegadigden worden afgestoten en zou de inkopende echtgenoot van een manoeuvre profiteren hetgeen de wetgever juist heeft willen voorkomen.

5. Art. 1469 B.W. : inbetalinggeving

Koop tussen echtgenoten is verboden (althans bij scheiding van goederen) : quid bij lening en in betalinggeving van het geleende? (Het effect is precies hetzelfde).

Verkoop tussen echtgenoten blijft verboden ; als regel : oud artikel 1595 B.W. 1e, 2e en 3e (gevallen van inbetalinggeving ; doch limitatief te interpreteren). Het nieuw artikel 1595 B.W. 4e is toepasselijk op een onverdeeldheid en kan als dusdanig in aanmerking komen voor kwijting van schuld, mits men de voorziene rechtspleging van art. 1595 B.W. 4e rechtspleging volgt.

6. Art. 1469 B.W. : scheiding van goederen - vorm en tegenstelbaarheid van de verdeling

*Scheiding van goederen art. 1469 B.W. : verdeling : mag dat onderhands gebeuren (tussen de echtgenoten) ?
Tegenstelbaar aan derden ?*

De verdeling kan onderhands gebeuren mits men art. 1469 B.W. respecteert. Voor de verdeling van een onroerend goed is een authentieke akte vereist. Zoniet kan men de verdeling niet overschrijven op de registers van de hypotheekbewaarder en wordt aldus deze tegenstelbaarheid uitgesloten. Evenmin kan de verplichting tot registratie (binnen de vier maand na het ontstaan van de verdeling van onroerend goed) zonder authentieke akte worden nageleefd.

7. Art. 1470 B.W. : vrijwillige scheiding van goederen

Art. 1470 B.W. : gerechtelijke scheiding van goederen : art. 1443, 2 B.W. is niet hernomen.

Misschien zal de rechtspraak ietwat goedgunstiger staan t.o.v. vrijwillige scheidingen van goederen ?

Er was geen behoefte aan herneming van art. 1443 tweede lid B.W. Wil men naar « vrijwillige scheiding van goederen » overstappen, dan volgt men de procedure van wijziging van het huwelijksstelsel.

8. Nut van stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten

Zou een stelsel van scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten nu niet interessant zijn in functie van art. 217 derde lid B.W. dat bepaalt dat het restant van de inkomsten onderworpen is aan de regels van het huwelijksvermogensstelsel ? Kan in dit stelsel

het in gemeenschap vallen niet in zekere mate worden beperkt? Of kan men dan niet meer spreken over een stelsel van gemeenschap?

Het is niet uitgesloten dat in bepaalde gevallen een scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten beperkt tot professionele inkomsten kan aanbevolen zijn.

Een panellid merkt op: de vraag luidt: is het interessant? Nu, wat is interessant? Al te vaak ziet men de zaak louter uit het oogpunt van de baten. Als men de risico's vermijdt zal men echter ook vaak de voordelen missen. Een fundamentele vergissing bestaat erin langs de kant van de vrouw bijvoorbeeld het risico niet met de man te willen dragen en toch van rechtswege in de vruchten van zijn arbeid te willen delen.

Het antwoord op het tweede deel van de vraag treffen we aan in het verslag Hambye. Daar staat dat een stelsel volgens hetwelk een deel van de inkomsten uit het beroep zowel als uit de kapitalen van de echtgenoten niet van rechtswege en onmiddellijk na de inning tot het gemeenschappelijk vermogen zou behoren, geen stelsel van gemeenschap van goederen meer is.

9. Scheiding van goederen met beding van jaarlijkse afrekening en gelijke verdeling

Kan men scheiding van goederen bedingen met jaarlijkse afrekening en gelijke verdeling van ieders verdiensten of besparingen?

Dergelijke bedingen zijn mogelijk. De rechter zal post factum echter moeten oordelen of een zulkdanig beding geen onrechtstreekse schenking uitmaakt. Dit blijft een feitenkwestie.

10. Conventionele regeling van de bijdrage in de lasten van het huwelijk

Kan men bij huwelijkscontract van scheiding van goederen vrij de bijdragen in de lasten van het huwelijk regelen?

Voor de bijdragen in de lasten van het huwelijk in de scheiding van goederen moet verwezen worden naar de dwingende bepalingen van art. 217 B.W. Een lid merkt op dat uit de voorbereidende werken blijkt dat sommigen nu wel betreuren dat afspraken dienaangaande niet meer mogelijk zijn (Verslag Hambye, blz. 89).

E. DE OVERGANGSBEPALINGEN

1. Retroactiviteit : verschillende stellingen

Worden de op 18 september 1977 nog geïndividualiseerde roerende tegenwoordige en geërfde goederen, die in gemeenschap gevallen zijn van rechtswege eigen goederen ?

Drie opvattingen worden in dit verband naar voor gebracht :

Eerste stelling :

Als de echtgenoten passief blijven heeft dit tot gevolg dat deze na 28 september 1977 « volledig » komen te staan onder de nieuwe bepalingen aangaande het wettelijk stelsel : art. 1388 tot 1450 B.W. (art.1 tweede lid overgangsbepalingen).

De nieuwe artikelen na art. 1450 B.W. zijn evenwel niet toepasselijk. Dit betekent dat de mogelijke huwelijksvoordelen, die behouden blijven, ook dienen geïnterpreteerd te worden in de vroegere betekenis van het B.W. Derhalve vinden de art. 1458 en 1464 B.W. welke zulke toebedeling in bepaalde omstandigheden als gedeeltelijke schenkingen aanzien geen toepassing.

De echtgenoten gehuwd onder een vroeger wettelijk stelsel ondergaan volgens de eerste stelling een gehele metamorfose. De roerende goederen, die ze vóór het huwelijk bezaten of nadien onder kosteloze titel verworven, worden eigen, daar waar die goederen vroeger gemeenschappelijk waren.

Op 27 september 1977 — middernacht — worden zekere echtgenoten door de Belgische wetgever verrijkt en anderen verarmd.

Deze stelling stoelt op volgende argumenten : Vooreerst de wettekst zelf kan in de zin van de retroactiviteit geïnterpreteerd worden. Dit blijkt uit de zinsnede « bij het verstrijken van de termijn » en niet « na het verstrijken van de termijn ». Vervolgens zijn de voorbereidende werken overduidelijk. Het verslag Baert poneert op blz. 21 expliciet de retroactiviteit. « Er zal immers een overgang zijn van goederen tussen de patrimonía en bv. goederen, die vroeger gemeenschappelijk (roerende goederen . . .) waren zullen eigen worden ». Vervolgens kan men ook uit de hele context van de voorbereidende werkzaamheden en uit de lectuur van het Verslag Hambye deze gedachte extrapoleren. De Senaatscommissie had immers twee versies t.a.v. het overgangsrecht bij het passief blijven van de echtgenoten. Zij heeft, althans voor de echtgenoten gehuwd onder een vroegere wettelijke gemeenschap voor de meest verregaande oplossing geopteerd, nl. dat deze echtgenoten geheel komen te staan onder alle regels (tot art. 1450

B.W.) van het nieuw wettelijk stelsel (zie Hambye, blz. 97 bovenaan). Men heeft niet gesteld dat de vroegere wettelijke gemeenschap zou ontbonden zijn na 28 september 1977 en dienen vereffend te worden, zoals dit door de subcommissie in een eerste voorstel gelibelleerd was. Daar werd gesteld dat een vereffening volgens het oude recht in geval van niet retroactiviteit verplicht zou moeten zijn, gezien anders deze vereffening onbepaald zou uitgesteld worden, om ten lange laatste geheel onmogelijk te zijn (lees o.m. Hambye, blz. 93). Welnu, de wetgever heeft uiteindelijk zulke vereffening niet noodzakelijk geoordeeld, wat er lijkt op te wijzen, dat hij ook niet van oordeel was dat de vroegere wettelijke gemeenschap zou ontbonden zijn op 28 september 1977. Hij lijkt dus geopteerd te hebben voor de retroactiviteit.

Een argument voor de ontbinding kan men niet halen uit het nieuw art. 1427 B.W., dat de oorzaken van ontbinding opsomt. De overgang naar een ander huwelijksvermogensstelsel (adoption d'un autre régime matrimonial), aldaar vermeld, vereist een actief optreden van de echtgenoten en slaat niet op de situatie van wettelijke ingreep, die tot een overgang leidt.

In de overgangsbepalingen is er wel verder sprake van een vereffening van ondermeer de vroegere wettelijke gemeenschap volgens het vroegere recht, doch alleen « gedurende de overgangperiode », als één van de vijf te kiezen opties t.a.v. een vroeger huwelijksregime. Indien de echtgenoten, gehuwd onder een wettelijke gemeenschap, nog wensen te vereffenen volgens het oude recht, dienen zij dit binnen de voorziene termijn te doen; nadien is het niet meer mogelijk. Laten ze die periode voorbijgaan, dan is slechts voor hen een vereffening volgens het « nieuwe » recht mogelijk. De vereffening voorzien door art. 1, 4° e.v. heeft tot doel de overgang naar het nieuw wettelijk stelsel te vergemakkelijken om te vertrekken van een nieuwe basis, indien de echtgenoten zulks wensen. Doen ze dit niet, dan is art. 1, 2° op hen toepasselijk en komen ze zelfs retroactief te staan onder alle bepalingen aangaande het nieuw wettelijk stelsel.

De wetgever zou tenslotte de bijzondere mogelijkheid van vereffening niet beperkt hebben gedurende de termijn van één jaar voor de vroegere wettelijke gemeenschap, indien de vereffening volgens het oude recht nadien nog zou mogelijk gebleven zijn. Had de wetgever de ontbinding aanvaard, dan had hij de vereffening ook na 28 september 1977 moeten voorzien. Dit is niet gebeurd.

De regel van de retroactiviteit is ook het meest logisch. Anders zouden deze echtgenoten later aan een dubbele vereffening onderworpen zijn. Volgens het oude recht voor de periode tot 28 september 1977. Volgens het nieuwe recht voor de periode na 28 september 1977. Zulke dubbele vereffening heeft men steeds ten alle

prijze willen vermijden. Dit zou ten tweede betekenen, dat op 28 september 1977 deze echtgenoten geen gemeenschappelijke goederen meer zouden hebben, vermits de gemeenschap zou ontbonden zijn. Zij zouden blijven voortleven met een gans pakket onverdeelde goederen, met alle consequenties vandien. Dit zou het lot van één derde van onze bevolking zijn. Dit kan toch duidelijk niet de bedoeling geweest zijn van de wetgever.

De wetgever heeft precies gewild deze echtgenoten, die tenslotte zich destijds akkoord hebben verklaard met de visie van de wetgever, in een gans nieuw kleedje te steken. Indien zij dit niet wensen, hoeven zij maar hun vroeger regime te handhaven of een wijziging van hun huwelijkse voorwaarden door te voeren. De wetgever heeft een duidelijke situatie gewenst: een gehele vernieuwing voor de wettelijke gemeenschap, een gedeeltelijke vernieuwing voor de conventionele gemeenschapsstelsels.

Tweede stelling :

Er is geen retroactiviteit. De goederen blijven in gemeenschap. Doch een ontbinding van de gemeenschap vindt plaats op 28.9.1977. Een vereffening moet normaal volgen. Deze stelling meent dat de retroactiviteit niet uitdrukkelijk blijkt. Zij passen het beginsel dat « de wet alleen voor het toekomstige geldt » toe. Volgens deze stelling zal een dubbele vereffening dienen plaats te grijpen.

Derde stelling :

Er is geen retroactiviteit. Wat vroeger in de gemeenschap gevallen is blijft erin. De gemeenschap wordt evenwel « niet » ontbonden.

Bij de uiteindelijke ontbinding volgt er slechts een vereffening volgens het nieuw recht. De samenstelling van het gemeenschappelijk vermogen wordt evenwel beheerst door een « dubbele » regeling. De oude regels, voor wat de goederen betreft verworven of geërfd vóór 29.9.1977, en de nieuwe regels, voor wat de goederen betreft verworven of geërfd na 29.9.1977. Dezelfde regeling geldt voor de schulden.

Deze laatste stelling lijkt wellicht het meest aangewezen.

Een lid van het panel neemt persoonlijk stelling als volgt :

Klassieke constructies passen niet op een totaal nieuw patroon. « Retroactiviteit » is te streng ; door het oude stelsel « ex tunc » door het nieuwe te vervangen, zou het volledige vroegere beheer over de gemeenschap wegvallen. Door geen enkele retroactiviteit te aanvaarden zouden twee stelsels gesuperponeerd worden, dan wanneer de wetgever een volledige invoering van het nieuwe stelsel in de hand wil werken.

Daarom verdient de eerste stelling gevolgd te worden :
Op 28 september 1977 heeft er een « herkompartimentering » over eigen en gemeenschappelijk vermogen plaats. De juristen zijn er misschien door getormenteerd, maar de echtgenoten zullen daarvan (!) niet wakker liggen.

Sommige panelleden zijn voorstander van de aanneming van een nieuwe wet, gelet op de verwarring en het grote belang van de aangelegenheid.

2. Retroactiviteit. Toepassing. Geërfde goederen

Vóór de nieuwe wet waren geërfde roerende goederen in de gemeenschap gevallen. De gemeenschap wordt ontbonden tijdens het regime van de nieuwe wet.

Zullen deze goederen bij helften moeten worden verdeeld of zullen ze als eigen goederen van de echtgenoot-erfgenaam worden beschouwd ?

Het antwoord zal verschillend zijn naargelang men al dan niet de retroactiviteit van de nieuwe wet aanvaardt. Ingeval van retroactiviteit zijn het eigen goederen en zullen zij door de echtgenoot-eigenaar teruggenomen worden. In het tegenovergestelde geval zullen zij bij helften moeten verdeeld worden.

3. Huwelijkscontract opgemaakt voor 28-9-1976. Huwelijk na 28-9-1976

Welke regeling is van toepassing als het huwelijkscontract dateert van vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet en het huwelijk van daarna ?

Het antwoord vinden we bij Renauld : Droit patrimonial de la famille, nr. 397 e.v. Een huwelijkscontract met verwijzing naar een toenmalig geldig bestaand regime is op zichzelf geldig. Het contract is definitief gesloten en onderworpen aan de wetgeving op die datum. Dit wordt eveneens bevestigd door De Page, deel I, nr. 343. De geldigheid van vóór de inwerkingtreding van een nieuwe wet gesloten huwelijkscontracten moet beoordeeld worden op grond van de wet, die op het ogenblik van het afsluiten van het contract gold. Het doet er niet toe dat het huwelijk na de inwerkingtreding van de wet volgt. Het huwelijk doet immers alleen het huwelijkscontract gevolgen sorteren (aldus Renauld).

Het is verder duidelijk dat na 28 september 1977 bij een passief blijven van deze echtgenoten hun huwelijksstelsel zal vernieuwd worden overeenkomstig de overgangsbepalingen.

Er weze opgemerkt dat in de overgangsbepalingen niets omtrent deze bijzondere situatie is bepaald.

Een ander panellid nuanceert deze redenering. Het stelt voor het huwelijkscontract inderdaad te toetsen aan de wet die geldt op de datum dat het werd afgesloten, behoudens wanneer er nieuwe dwingende bepalingen zijn die door de nieuwe wet — onder dewelke men « huwt » — zijn opgelegd. Deze imperatieve bepalingen — met name de bestuursregeling enz. — zouden onmiddellijk van toepassing zijn (zie art. 47 § 1 van de opheffings- en wijzigingsbepalingen) en dus niet eerst vanaf 28 september 1977.

4. Handelingsbekwaamheid en bevoegdheid van de echtgenoten

Art. 212, 3de lid B.W. bepaalt dat het huwelijk de handelingsbekwaamheid van de echtgenoten niet wijzigt.

Deze regels zijn imperatief en dadelijk van toepassing.

De echtgenoten echter die vallen onder de oude wettelijke gemeenschap blijven hieronder vallen :

— tijdens de overgangperiode ;

— of na een akte van handhaving.

a Wat blijft er nu over van die oude wettelijke gemeenschap rekening houdend met de principes van gelijkheid en handelingsbekwaamheid van beide echtgenoten (en de imperatieve regels van art. 212 B.W. e.v.) ?

b Welke rechten heeft de vrouw dan over haar eigen onroerende goederen, waarvan de gemeenschap de inkomsten geniet en terwijl de man hoofd van die gemeenschap is ?

Kan de vrouw optreden zonder tussenkomst van de man, hoofd van de gemeenschap ?

Het is inderdaad niet eenvoudig een combinatie te maken en de harmonie te vinden tussen de regelen van het nieuw primair stelsel en het vroegere huwelijksvermogensrecht, dat toepasselijk blijft gedurende de overgangperiode of na een akte van handhaving. Deze combinatie valt te vergelijken met een puzzel, waarbij men er moet in slagen de respectievelijke stukken precies in elkaar te doen passen.

Men kan deze combinatie met een aantal voorbeelden duidelijk maken.

Zo zullen gedurende de overgangperiode de beschermingsmaatregelen principieel voor de vrouw blijven bestaan. Het nieuw

art. 222 B.W. is evenwel onmiddellijk van toepassing. Het bepaalt dat de echtgenoten voor huishoudelijke uitgaven hoofdelijk gehouden zijn. In die zin is de vrouw dus niet meer beschermd, gedurende de overgangperiode of na een akte van handhaving.

Verder stelt het nieuwe art. 217 B.W. dat de vrouw alleen de inkomsten kan innen van haar eigen goederen. Haar bevoegdheden houden nochtans daar op. Volgens het oud artikel 1248 B.W. blijft de man immers gedurende de overgangperiode of na een akte van handhaving beheerder over haar goederen. Het geïnde geld moet dan ook aan de man worden afgestaan.

Deze combinatie vergt een permanente reflex, waarbij men de dwingende bepalingen uit het nieuw primair stelsel moet leggen naast de beginselen uit het vroegere huwelijksgoederenrecht.

5. Afwezigheid van huwelijkskontraakt. Akte van handhaving

De echtgenoten, voorheen gehuwd zonder huwelijkscontract, verklaren hun oud stelsel te handhaven.

Zijn art. 1421 B.W. oud en art. 1428 B.W. oud nog van toepassing?

Dit handhaven impliceert dat deze echtgenoten integraal onder hun vroeger regime gehuwd blijven, voor zover althans het oude recht niet is terzijde gesteld door de dwingende bepalingen uit het primair stelsel. De oude art. 1421 B.W. (man, hoofd van de gemeenschap) en 1428 B.W. (man, beheerder van de eigen goederen van de vrouw) blijven bestaan en hun betekenis behouden.

6. Afwezigheid van huwelijkskontraakt. Vereffening en verdeling

Vroeger gehuwden zonder contract. De man overlijdt vandaag. Volgens welke regelen moet er vereffend en verdeeld worden?

Volgens het vroegere recht. Principieel blijft het oude recht gelden tot op 28 sept. 1977, einddatum van de overgangperiode. Bijkomend moet evenwel steeds worden onderzocht welke optie de echtgenoten hebben genomen t.a.v. hun vroeger stelsel op grond van de overgangsbepalingen, of via de omslachtige procedure van de wijziging van de huwelijksvoorwaarden. Zij hebben wellicht vervroegd geopteerd via verklaring voor onmiddellijke onderwerping aan het nieuw wettelijk stelsel.

7. Afwezigheid van huwelijkskontraat. Bestuursregeling

A en B zijn gehuwd zonder contract. Zij doen niets tijdens de overgangperiode. Wanneer worden op hen de nieuwe wettelijke bepalingen van kracht betreffende

- a *de bevoegdheid ;*
- b *bestuur ?*

De regelen aangaande het primair stelsel zijn onmiddellijk van toepassing. De regelen aangaande ondermeer het bestuur zijn van toepassing vanaf 28 september 1977.

8. Afwezigheid van huwelijkskontraat. Inning van de koopprijs

Wettelijk stelsel. De vrouw verkoopt een eigen goed. Wat gebeurt er met de prijs? Aan wie wordt hij betaald?

De prijs blijft eigen in zover hij individualiseerbaar blijft, zoniet gaat hij deel uitmaken van het gemeenschappelijk vermogen (art. 1405, 4e B.W.) onder voorbehoud van vergoeding.

Onder het nieuwe recht zal de prijs betaald worden aan de vrouw. Zij heeft het bestuur over haar eigen goederen (nieuw art. 1425 B.W.).

Gedurende de overgangperiode of bij handhaving zal daarentegen de man, als beheerder van de eigen goederen van de vrouw (oud art. 1428 B.W.), de prijs in ontvangst moeten nemen.

9. Stelsel van gemeenschap. Afwezigheid van akte van handhaving. Recht van verzaking aan gemeenschap

Voor de echtgenoten die niet opteren voor het behoud van het vroeger stelsel, worden de bepalingen in verband met het bestuur van toepassing.

Anderzijds wordt erna vereffend en verdeeld volgens het oude stelsel.

Kan de vrouw nog verzaken aan de gemeenschap, nadat zijzelf medebeheerd heeft?

Vooraf moet men het volgende duidelijk stellen :

Er wordt niet altijd vereffend volgens het oude recht. Dit geldt enkel voor de conventionele gemeenschapsregimes (algehele gemeenschap, gemeenschap van aanwinsten, gemeenschap van aanwinsten en scheiding van goederen, de wettelijke gemeenschap met afwijking van samenstelling). De zuivere wettelijke gemeenschaps-

stelsels, die worden daarentegen vereffend, volgens het nieuwe recht.

Wanneer een vereffening plaatsvindt volgens het oude recht impliceert dat niet dat de vrouw nog kan genieten van de vroegere beschermingsartikelen. Samen met de oude bestuursregeling verdwijnen de beschermingsartikelen na 28 september 1977 (art. 1, 3e, overgangsbepalingen). Er weze vanzelfsprekend een uitzondering gemaakt voor degenen die hun bestuursregime handhaven.

Een ander lid van het panel wenst het antwoord te verduidelijken als volgt. Het nieuwe stelsel wordt van toepassing door de vereffening en verdeling die geschiedt volgens het oude stelsel (zie tekst art. III, art. 1, 4°). Daar deze mogelijkheid om te vereffenen en te verdelen aan de vrouw geboden wordt om haar rechten t.o.v. de oude gemeenschap voor te behouden en daar anderzijds de termijnen hiervoor ingaan vanaf het verloop van één jaar bepaald in 1e (behoudens het onder 4e bepaalde) kan de vereffening en verdeling niet meer gevorderd worden na verloop van dat jaar. Hieruit vloeit voort dat het nieuwe stelsel, met medebeheer van de vrouw, niet in voege kan komen vooraleer uit het oude regime (met behoud van de rechten van de vrouw tegenover de gemeenschap) wordt gestapt.

10. Conventionele wettelijke gemeenschap. Afwezigheid van akte van handhaving. Toepasselijkheid van het nieuwe recht

Huwelijkscontract vóór de nieuwe wet, waarin geopteerd wordt voor de wettelijke gemeenschap met uitsluiting van een pak aandelen die uitdrukkelijk als persoonlijk worden aangemerkt. Quid wanneer in de overgangperiode de echtgenoten niets doen?

Een paar leden van het panel menen dat dergelijk huwelijkscontract een conventioneel wettelijk gemeenschapsstelsel betreft en dus niet het zuivere wettelijke gemeenschapsstelsel. Krachtens art. 1, 3° overgangsbepalingen blijft dat stelsel — hoewel het niet expliciet wordt voorzien in dat artikel — qua samenstelling behouden. Uit het verslag Hambye, blz. 97 blijkt immers zeer duidelijk dat in art. 1, 3° alle conventionele gemeenschapsstelsels worden bedoeld.

Een ander lid stelt dat wanneer men kiest voor de vroegere wettelijke gemeenschap, men duidelijk deze gemeenschap neemt met heel zijn raderwerk, zelfs in de hypothese dat men modaliseert. Wanneer de echtgenoten tijdens de overgangperiode passief blijven, vallen ze dan ook onder het nieuw wettelijk stelsel (art. 1, 2° overgangsbepalingen). Aan het verslag Hambye mag niet zoveel belang worden gehecht. Het heeft immers geen kracht van wet.

In dit verband zou het wenselijk zijn dat een interpretatieve wet orde op zaken stelt.

Een ander lid van het panel redeneert als volgt. Het is een delicate en belangrijke kwestie.

Het verslag Hambye zegt (p. 97 voorlaatste alinea) : « De Commissie besluit de tweede versie aan te nemen, maar de bepaling » van § 2 uitsluitend van toepassing te verklaren op de echtgenoten » gehuwd onder het stelsel van de wettelijke gemeenschap. »

« Wanneer *evenwel* het vroegere stelsel afwijkt van de regels van » de wettelijke gemeenschap, zullen de nieuwe regels *enkel* gelden » voor het bestuur van de gemeenschap beperkt tot de aanwinsten, » de algemene gemeenschap of de gemeenschap van aanwinsten » » (société d'acquêts).

In fine van de eerste alinea zegt zelfde versie : « De tweede versie » gaat verder en onderwerpt de echtgenoten aan alle regels van » het nieuw wettelijk stelsel. »

Dat alles is niet zo duidelijk als het had kunnen en behoren te zijn. Vooreerst had na « *evenwel* » (« *par contre* ») volgens de zinswending een afwijking moeten volgen. Maar men blijft de algemene regel, toepasselijk op de wettelijke gemeenschap, doortrekken. Daarenboven had mogen verwacht worden dat duidelijk zou gezegd worden aan welk systeem de oude wettelijke gemeenschap zou onderworpen worden, maar het verslag kijkt naast een duidelijke stellingname weg en beperkt er zich toe om de toepasselijkheid op de gemeenschap beperkt tot de aanwinsten, de algehele gemeenschap of de gemeenschap van aanwinsten te benadrukken. Het woordje « *enkel* » kan echter doen besluiten dat de ontaarde wettelijke gemeenschap het zelfde lot zal ondergaan als de gewone wettelijke gemeenschap.

Daartegenover zegt het verslag Baert p. 20, 5, 2e en 3e alinea : « Een lid wenst te vernemen wat er gebeurt als er een bedongen » gemeenschap bestaat die niet overeenstemt met de gemeenschap » van aanwinsten zoals geregeld in de artikelen 1498 en 1499 » B.W. »

« Nu zal men zeer zelden zulk geval ontmoeten. Doch wanneer het » zich voordoet, kunnen de bepalingen van artikel 1 van de onder- » havige overgangsbepalingen niet toegepast worden. Er zal dus » niets veranderen. »

Uit briefwisseling die ik met Meester Baert gevoerd heb blijkt dat de wetgever in beginsel de bestaande contracten heeft willen eerbiedigen. In dat geval moet de bedongen samenstelling behouden blijven.

Maar dan mag onder de contractuele wettelijke gemeenschap, genoemd onder 2, geen ontaarde wettelijke gemeenschap begrepen worden.

Hoewel men zich dan kan afvragen wat er nog wel onder begrepen blijft, vermits het doel van het contract er bijna altijd in bestaat de wettelijke gemeenschap te vervormen.

11. Gemeenschap van aanwinsten. Recht van vooruitmaking

A en B zijn gehuwd en hebben een huwelijkscontract gesloten waarbij zij het regime van gemeenschap van aanwinsten overeenkomstig art. 1498-1499 B.W. aannemen. Verder wordt er bedongen dat zekere goederen als aanwinst worden beschouwd en is er een beding van vooruitneming ten gunste van de langstlevende opgenomen.

a Quid indien de echtgenoten tijdens de overgangperiode niets doen?

b Indien zij tijdens de overgangperiode bv. bij verklaring voor notaris het nieuwe wettelijk stelsel aannemen, dan wordt de oude gemeenschap ontbonden, vereffend en verdeeld. Waar komen dan de goederen terecht die ieder der echtgenoten na deze verdeling toebedeeld gekregen hebben, in het nieuwe aangenomen stelsel?

Indien zij niets doen, zal art. 1, 3° overgangsbepalingen toepassing vinden.

Een verklaring tot vervroegde onderwerping aan het nieuwe wettelijk stelsel is niet voorzien in de wet voor de gemeenschap van aanwinsten.

Een middel om onder het nieuw wettelijk stelsel toch te komen staan, is de vereffeningprocedure conform art. 1, 4° overgangsbepalingen. Na de vereffening komen de echtgenoten te staan onder de bepalingen aangaande het nieuw wettelijk stelsel. Volgens het Verslag Baert blijven er dan geen gemeenschappelijke goederen over. Deze werden onverdeelde goederen. Men vertrekt nadien vanuit een nieuwe basis. De gemeenschap tot nul herleid zal terug aangroeien met nieuwe aanwinsten.

Een ander middel om onder het nieuw wettelijk stelsel te komen staan, is de procedure van wijziging der huwelijkse voorwaarden. Ook deze gaat gepaard met een vereffening. Zij laat meer mogelijkheden open. Men zal de vroegere gemeenschappelijke goederen in het nieuwe gemeenschappelijk vermogen kunnen inbrengen en also gemeenschappelijk houden.

De toekomstige goederen volgen nadien het lot bepaald door het nieuw wettelijk stelsel.

Andere panelleden beklemtonen dat het antwoord op de vraag verschilt naargelang de stelling die men aanneemt ten aanzien van de al of niet retroactieve werking van de wet.

12. Conventioneel stelsel van scheiding van goederen

De oude artikelen die de scheiding van goederen regelden, werden opgeheven. Betekent dit dat de personen, gehuwd met scheiding van goederen, die naar die artikelen verwezen hebben in hun huwelijkscontract, in september 1977 onder het nieuwe regime van scheiding van goederen vallen?

Zij blijven onder het vroegere recht m.b.t. hun scheidingsstelsel gehuwd, vermits de overgangsbepalingen geen regeling bepalen t.a.v. deze regimes. Er weze wel opgemerkt dat de regelen in het primair stelsel wel toepassing zullen vinden op deze stelsels, gezien zij van dwingende aard zijn. Zo zal ondermeer het nieuw art. 215 B.W. toepassing vinden. Ook dient nieuw art. 221 B.W. geëerbiedigd te blijven.

13. Scheiding van goederen met gemeenschap van aanwinsten. Overgang naar ander stelsel

Kan een persoon, gehuwd met scheiding van goederen en gemeenschap van aanwinsten, tijdens de overgangperiode (dus vóór 28 september 1977) bij wijze van nieuw huwelijkscontract een systeem adopteren, waarbij een ander stelsel wordt aangenomen dan het nieuw wettelijk stelsel?

Ja, hij kan dit. De optiemogelijkheid voorzien in art. 1394 B.W. laat hem dit toe. De procedure van wijziging van de huwelijkse voorwaarden staat open voor « alle » echtgenoten.

14. Wettelijke hypotheek van de gehuwde vrouw

Een vrouw bezit een wettelijke hypotheek op het huis van de gemeenschap. Vervalt deze wettelijke hypotheek; zo ja, wanneer? Kan de vrouw die hypotheek behouden door in de overgangperiode samen met haar man voor de notaris een verklaring af te leggen dat men zijn oud stelsel wenst te behouden?

Deze wettelijke hypotheek is ingeschreven en zal door de nieuwe wet niet zomaar ineens vervallen. Het is echter duidelijk dat het niet meer mogelijk is nu nog een wettelijke hypotheek te gaan vestigen, tenzij de echtgenoten hun vroeger regime gehandhaafd hebben (cfr. art. 47 § 1 van de opheffings- en wijzigingsbepalingen).

15. Conventionele beschermingsbepalingen ten voordele van de gehuwde vrouw

De wettelijke voorrechten van de vrouw die zij in het vorige stelsel had, blijven die thans bestaan als zij vb. conventioneel in een huwelijkscontract voorkomen? of worden die zonder meer afgeschaft?

Zij worden afgeschaft. Die wettelijke voorrechten zijn in strijd met de dwingende regel van art. 212 B.W. die de volkomen gelijkheid tussen de echtgenoten poneert, en druisen eveneens in tegen de nieuwe bestuursregeling, voorzien in de art. 1415 e.v. B.W. Er bestaat geen enkele reden meer dat de vrouw nog zou beschermd worden.

Het spreekt vanzelf dat uitzondering dient gemaakt voor de echtgenoten, die tijdens de overgangperiode hun regime gehandhaafd hebben via verklaring voor notaris. Voor deze laatste echtgenoten blijven de wettelijke en conventionele beschermingsregelen bestaan.

16. Voorbehouden goederen

Quid met de « voorbehouden goederen » van de vrouw als men opteert voor de handhaving van het vroeger stelsel?

De voorbehouden goederen blijven bestaan en kunnen dus verder door de vrouw worden beheerd. Dit volgt zeer duidelijk uit art. 47 § 1 opheffings- en wijzigingsbepalingen, waar art. 226 septies B.W. wordt vermeld als artikel dat behouden blijft bij een handhaving van het huwelijksstelsel.

17. Overgangsrecht. Scheiding van tafel en bed

Vroeger huwelijk.

Huwelijkscontract waarin geopteerd wordt voor de wettelijke gemeenschap, maar met realisering van bepaalde roerende goederen. Scheiding van tafel en bed wordt gevorderd vóór de inwerking-treding van de nieuwe wet en uitgesproken nadien :

a in december 1976 ;

b in december 1977.

De hypothese is deze van een wettelijk « conventioneel » gemeenschapsstelsel (art. 1, 3° overgangsbepalingen).

Een scheiding van tafel en bed leidt tot een scheiding van goederen. De gemeenschap moet vereffend worden.

De vereffening zal dienen te geschieden in beide hypothesen volgens het oude recht, vermits men dient blijven te vereffenen volgens het vroegere recht bij de «conventionele» gemeenschapsregimes (art. 1, 3° overgangsbepalingen) (art. 47 § 3 opheffings- en wijzigingsbepalingen). Trouwens tussen echtgenoten, wat hun goederen betreft, werkt het vonnis terug tot op het ogenblik van de eis. Er moet bijgevolg in ieder geval vereffend worden volgens het vroegere recht.

18. Overgangsrecht. Echtscheiding. Oud artikel 1463 B.W.

De echtscheidingsprocedure is ingeleid vóór 28 september 1976. Het echtscheidingsvonnis wordt overgeschreven na 28 september 1977. Kan de vrouw art. 1463 B.W. nog invoeren?

Volgens welke bepalingen zal het stelsel vereffend worden? (De echtgenoten zijn gehuwd zonder huwelijkscontract.)

In de veronderstelling dat de echtgenoten gehuwd zijn onder een stelsel van gemeenschap en het huwelijkscontract overlevingsrechten en rechten van vooruitneming bevat, behoudt de onschuldige echtgenoot deze rechten? (Art. 1429 en 1459, art. 299 en 300 B.W.)

Een echtscheidingsvonnis is een constitutief vonnis en doet nieuwe rechtsgevolgen ontstaan. Overeenkomstig art. 1278 Ger.W. werkt het echter terug m.b.t. goederen tussen de echtgenoten tot op de dag van de vordering. De vereffening moet dan ook geschieden volgens het recht geldend op dat ogenblik. Dit is vóór 28 september 1976 het vroegere recht.

19. Faillissement. Gerechtelijke scheiding van goederen. Verandering van huwelijksvermogensstelsel

A en B gehuwd zonder contract vóór 28 september 1976.

A (man) failliet (was handelaar).

B (vrouw) wenst scheiding van goederen omwille van nieuwe handel op haar naam.

Quid?

1 gerechtelijke scheiding van goederen aanvragen?

2 tijdens de overgangperiode verandering van huwelijksstelsel, bv. scheiding van goederen? (is dit mogelijk?).

Zijn beide mogelijkheden evenwaardig? Ligt de keuze enkel op financieel vlak (verandering van huwelijksstelsel is een duurdere procedure)?

Quid tussenkomst van schuldeisers in beide mogelijkheden?

Het ene is een gerechtelijke procedure, eenzijdig ingesteld door de gehuwde vrouw en vereist wanorde, slecht beheer, enz. vanwege de man. Het andere steunt op een akkoord tussen beide echtgenoten. Geen reden moet opgegeven worden tot wijziging van de huwelijksvoorwaarden.

Op financieel vlak zullen de procedures ongeveer evenwaardig zijn. De schuldeisers kunnen in beide procedures tussenkomen.

De verslaggevers wensen hieraan toe te voegen dat de rechten van de schuldeisers na de voormelde procedure verschillend zijn.

20. Borgstellingen. Welke vermogens zijn verbonden

Onder het oude huwelijksgoederenrecht konden borgstellingen gegeven door de man, verhaald worden zowel op zijn persoonlijke goederen als op de gemeenschap.

Onder de nieuwe wet kunnen borgstellingen gegeven door één der echtgenoten slechts verhaald worden op het eigen vermogen van de borgstellende echtgenoot (art. 1407 B.W.), behalve wanneer de schuld werd aangegaan in het belang van het gemeenschappelijk vermogen (art. 1408 B.W.).

Wat gebeurt er met de borgstellingen die vóór de nieuwe wet werden toegestaan door de man in een ander belang dan dat van het gezin (bv. borgstelling voor een vennootschap)?

Waarschijnlijk zullen deze borgstellingen vanaf 29.9.1977 slechts kunnen verhaald worden op het eigen vermogen en niet meer op het gemeenschappelijk vermogen: de bepalingen inzake de verhaalsrechten van de schuldeisers worden immers uiterlijk op die datum toepasselijk (cfr. art. 3: overgangsbepalingen).

Deelt U deze mening?

De toepassing van de nieuwe wet kan geen nadeel berokkenen aan de rechten van de schuldeisers, ontstaan onder de oude wet. Derhalve blijft de oude wet toepasselijk op de borgstelling.

21. Overgangsrecht. Notariële praktijk

Er wordt gezegd dat bij sommige notarissen een onverwacht aantal verzoeken werd genoteerd voor het verlijden van akten tot behoud van het oud stelsel van gemeenschap. Kunnen de deelnemers aan het colloquium die tendens bevestigen?

Er zijn inderdaad reeds verscheidene notarissen die een akte inhoudende een verklaring tot handhaving verleden hebben. Het zou aangewezen zijn na 28 september 1977 aan de onderscheiden studiekringen deze vraag te herhalen en het resultaat ervan in Notarius te publiceren.

F. OPHEFFINGS- EN WIJZIGINGSBEPALINGEN (art. IV van de wet)

1. Artikel 940 B.W. en 942 B.W.

Opheffing van art. 940 B.W. ; art. IV, 9, wijziging van art. 942 van het B.W. In art. 940 B.W. : opheffing van het tweede lid i.v.m. schenkingen aan minderjarigen. In het nieuw art. 942 B.W. doet men alsof art. 940 tweede lid B.W. nog bestaat. Hoe die antinomie oplossen? Materiële vergissing van de wetgever?

Art. 940 tweede lid B.W. is eveneens opgeheven. Hier mogen we gewag maken van een materiële vergissing van de wetgever. Ook art. 1 hypotheekwet zou moeten aangepast worden zoals in art. 45 hypotheekwet is gebeurd.

2. Art. 553 e.v. : Wetboek van koophandel

Wat komt in de plaats van de afgeschafte artikelen 553 tot 560 van het Wetboek van Koophandel? Is door deze afschaffing de mogelijkheid tot bedrog en opzettelijk georganiseerd failliet met een veilige uitweg in belegging op naam van de vrouw van onroerende goederen niet opengesteld?

De vroegere uitzonderlijke bepalingen waardoor de curator een meer voordelige bewijslast had dan de echtgenoten zijn inderdaad afgeschaft. In het geval van bedrog blijft de mogelijkheid bestaan voor de curator om de Pauliaanse vordering in te stellen. *Fraus omnia corrumpit.*

3. De ongelijkheid van man en vrouw in het fiscaal en sociale zekerheidsrecht

Hadden ook geen overgangs- en wijzigingsbepalingen moeten voorzien worden voor het Wetboek van Inkomstenbelasting, gezien hierin veel wetsartikelen voorkomen die gebaseerd zijn op het « gezinshoofd »?

Hier volgen slechts enkele artikelen : art. 73, laatste § W.I.B. Hierin is sprake van het « gezinshoofd », art. 74 eerste en tweede § W.I.B. : idem ; art. 212 W.I.B. bepaalt wie de aangifte moet indienen. De commentaar inkomstenbelastingen nr. 212/28 en samenlezing met andere teksten alsook rechtspraak schrijft voor dat de man de aangifte moet indienen, ook voor de inkomsten van zijn vrouw.

Art. 294 W.I.B. spreekt nogmaals van het « gezinshoofd ».
Had de wetgever ook deze aanpassingen niet moeten voorzien,
temeer sinds de man sedert 29 september 1976 geen gezinshoofd
meer is, of moet deze aanpassing gebeuren door een fiscale wet
en komt deze dan niet te laat?

In welke toestand bevindt zich het fiscale gezinshoofd nu en nà
28 september 1977 of nà verklaring bij de notaris dat de echt-
genoten onmiddellijk het wettelijk stelsel wensen te aanvaarden?
Had dit alles nu reeds niet moeten voorzien zijn in de wet?

Inderdaad men zou nog kunnen spreken van een zekere discriminatie tussen man en vrouw in het wetboek van inkomstenbelastingen. Men spreekt dan nog telkens van « gezinshoofd ». Als men de commentaar bekijkt en zekere rechtspraak omtrent het indienen van bezwaarschriften mogen we concluderen dat met deze term de « man » wordt bedoeld. Dus de belastingaangifte geschiedt door de man ; hij wordt belastingsschuldenaar voor de samengevoegde inkomsten der echtgenoten.

Als men hierin verandering zou willen brengen, moet men het hele fiscale systeem doorbreken, nl. de verschillende vermogens afzonderlijk belasten. Dit zien we nog niet zo vlug gebeuren.

Daarom zouden we volgend voorstel durven doen, om zoveel mogelijk de egaliteit te bereiken :

— dat de vrouw de belastingaangifte mee zou ondertekenen, wanneer ze zelf geen inkomsten heeft ;

— dat de aanslag wordt gevestigd in hoofde van de voornaamste kostwinner : dit kan man of vrouw zijn. Feitelijk zal het merendeel de man zijn ;

— dat men soepeler zou optreden voor de vrouw, wat betreft de mogelijkheid tot het indienen van bezwaarschriften.

4. Artikel 119 : vennootschapswet. Niet gewijzigd. Vennootschap tussen echtgenoten

Kan man en vrouw, echtgenoten, geldig een P.V.B.A. stichten zonder derde medevenoot?

Zie art. 119, 3e lid venn.wet. Hebben de echtgenoten eigen goederen ingebracht, dan is de vennootschap geldig tot stand gekomen, doch zijn ze solidair aansprakelijk voor alle verbintenissen, zolang de vennootschap geen drie leden telt.

Hebben de echtgenoten alleen goederen uit het gemeenschappelijk vermogen ingebracht, dan is de vennootschap eenhoofdig gesticht (sanctie art. 13ter e.v. venn.wet.).

Andere panelleden beklemtonen dat er genuanceerd moet worden. Er moeten verscheidene onderscheidingen worden gemaakt.

5. Art. 43 van de verzekeringswet : wijziging

Hoe gebeurt de toepassing van de erfrechten ingeval een uitgekeerd kapitaal aan de echtgenote, bij overlijden van de echtgenoot? Het kapitaal wordt nu immers als een gift beschouwd?

Zie art. 44, Opheffings- en wijzigingsbepalingen.

6. Art 76, 10° B.W. : vermeldingen in de huwelijksakte

Welke inhoud moet er gegeven worden aan de woorden : « Het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten » ?

Er zijn ambtenaren van de burgerlijke stand die voorhouden dat alles wat valt onder hoofdstuk 3 overeenkomsten die het wettelijke stelsel kunnen wijzigen in de huwelijksakte moet vermeld worden en derhalve door de notaris opgegeven worden in de mededeling. Zo zouden dan moeten meegedeeld worden :

- de inbrengen van onroerende goederen in de gemeenschap ;
- de inbrengen van roerende goederen in de gemeenschap ;
- de vooruitnemingen bij ontbinding.

Mijns inziens is het voldoende dat de aanduiding van het huwelijksvermogensstelsel gebeurt met de gegevens waaruit blijkt wat toebehoort tot het vermogen van de man, hetzij tot het vermogen van de vrouw, hetzij tot het vermogen van de gemeenschap zodat dit zou kunnen geformuleerd worden als volgt :

- wettelijke gemeenschap ;
- wettelijke gemeenschap met inbreng van roerende goederen ;
- wettelijke gemeenschap met inbreng van onroerende goederen ;
- algehele gemeenschap ;
- scheiding van goederen.

De hierbovenstaande vraag heeft eveneens betrekking op de interpretatie van het art. 12 van het Wetboek van Koophandel zoals dit gewijzigd wordt bij art. 36, alhoewel daar geschreven staat : « met opgave van de afwijkingen van het wettelijk stelsel ».

Hier is het mijns inziens eveneens voldoende dat de aanduiding gegeven wordt waaruit de samenstelling van de respectieve vermogens blijkt.

Op het kaartje dat de notaris aan zijn cliënten moet meegeven voor de Burgerlijke Stand dient enkel en alleen het huwelijksvermogensstelsel als zodanig vermeld te worden en geen andere verdere preciseringen. Art. 1 van de opheffingsbepalingen stelt dit zeer duidelijk. Tevens vindt men in het verslag Hambye noch in het verslag Baert hieromtrent enige bijkomende commentaar. Men verwijst eenvoudig naar de tekst die ook in de subcommissie zonder discussie werd aangenomen.

Men moet wel nog het volgende opmerken. Sommigen houden voor dat men niet meer zou kunnen spreken van bv. een algehele gemeenschap. Zij menen dat men moet spreken van een wettelijk stelsel met uitbreiding van alle tegenwoordige en toekomstige goederen. Het is evident dat wanneer men op deze wijze een huwelijkscontract als notaris opstelt, men dan in ieder geval op het kaartje moet vermelden : echtgenoten gehuwd onder een wettelijk stelsel met uitbreiding van alle tegenwoordige en toekomstige goederen.